

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2.40 "

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Multămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 filerl.
Manuscripte nu să inapo-
lază.

„Plagiatul“ dlui A. C. Cuza.

— O sentință nedreaptă. —

De Gheorghe Popp.

Sentința curții cu juri din Iași, în procesul Cuza-Socor, a fost, pentru ori ce prieten al adevărului, o surpriză dureroasă.

Cei ce au urmărit actele publice ale acestui proces, înțelegem volumul dlui Cuza „Despre poporație”, o lucrare științifică de un merit real, apoi broșura dlui Socor și răspunsul dlui Cuza, nu puteau avea nici o îndoială asupra sfârșitului acestui proces. Mărturisim că eram de nădejdea fermă că în baza acestor acte curtea din Iași va declara pe d. Socor vinovat de delictul calomniei prin presă. Achitarea dsale nu poate găsi altă explicație decât lipsa de cunoștință de cauză a juraților, incapacitatea lor de a judeca într-o chestiune complicată și subtilă de ordin științific și literar. Să ni-se ierte francheta cu care mărturisim această părere, cu tot respectul ce avem față de justiția Țării românești. Opinia publică a Regatului este de mult lămurită asupra scăderilor instituției Curților cu juri. Sentința din Iași este o demonstrație *ad oculos* a acestor rele.

În sentințele lor, „judecătorii din popor” adesea nu se călăuzesc totdeauna de sentimentul dreptății riguroase, ei, nu-și leagă ochii înainte de a lua în mână cumpăna mitologică, ei adesea pornesc din false considerații de umanitarism sentimental, de un sentiment de mizericordie deplasată față de inculpatul și une-ori chiar de sen-

timentele lor de simpatie sau antipatie politică pentru acuzat sau pentru apărătorul său.

Pentru a dovedi cetitorilor noștri că sentința din Iași adusă în procesul Cuza-Socor e nedreaptă, vom încerca să facem o mică expunere a chestiei „plagiaturii”, pe cât ne va îngădui locul îngust al unui ziar.

Este asta o chestie de înaltă datorie gazetărească pentru orice organ care pretinde că apără interesul moralității publice, lăsând cu totul la o parte sentimentele noastre de simpatie pentru activitatea politică națională a distinsului profesor universitar și luptător politic din Iași.

Iată, după d. Cuza însuși procedeele sau mai bine apucăturile de cari s'au servit nu d. Socor, ci, cum spune d. Cuza autorii adevărați, jidanii Cahalului, spre a produce *aparența* unui plagiat:

1. Reproducerea textelor mele ca și cum nu ar fi fost citate de mine, ci descoperite de dânsii.

2. Punerea pe două coloane, spre aparență, a unor texte cari nu au același cuprins, sau suprimând autorii de mine citați.

3. Ignorarea sistemului meu de gândire, original, și relevarea numai a *elementelor* lui, evident comune la toți, precum e orice constatare de fapt!

7. Falsificarea citațiilor și a formulelor mele științifice, prin trunchiere, ca să le poată incrimina fragmentar.

Vom lămuri puțin aceste procedee.

La punctul 1 și 2. O pildă va ilustra mai bine manopera „*talmudică*”, cum o numește d. Cuza cu multă dreptate. Cetitorii noștri să-și imagineze că în *Tribuna* sau alt ziar românesc apare un articol intitulat: „*Discursul contelui Apponyi rostit în ședința camerei în ziua cutare*”. Discursul ar fi precedat de o mică introducere urmată de un rezumat al discursului, cu unele citații textuale, și învrăstat ici-colo cu observația „*zice*

contele Apponyi” sau „*după părerea contelui Apponyi*” etc.

Ei bine, ce ați zice dacă cu toate astea a două zi, un ziar unguresc, zmulgând pasagii și fraze în cari întâmplător nu s'ar găsi aceste observații, fiind de prisos, le-ar aduce cetitorilor săi, puse pe două coloane, ca o dovadă de „plagiat” după Apponyi, profitând de faptul că 99% din cetitorii unguri, necetind ziare românești, nu au posibilitatea să controleze adevărul?

Acuzația de „plagiat”, adusă dlui Cuza este perfect identică cu acest procedeu.

În volumul lui Cuza se cuprinde în partea III o expunere largă a literaturii speciale a chestiunii poporației cu rezumarea tuturor teoriilor și părerilor rostite de economiști în această privință. Cine recetește volumul, precum am făcut noi, se va convinge că niciări d. Cuza nu lasă pe cetitor în îndoială că expune părerile *altora* și nici odată cetitorul nu capătă impresia că dânsul își însușește acele păreri străine. Dimpotrivă, d. Cuza face totul spre a accentua neconținut că rezumă pe alții.

Cum însă, pe o întindere de peste 200 de pagini, nu se putea repeta la fiecare propoziție în parte cuvintele stereotipe „zice x” sau „după y” și ar fi fost nu numai de prisos, ci de-adreptul supărător pentru cetitor — d. Socor profită de acest fapt și smulge din context toamă astfel de fraze și le pune pe tradiționalele două coloane, pretinzând că s' „plagiate”, fără a spune că în pasagiile precedente și următoare *suprimate de dânsul*, d. Cuza a arătat numele autorului. Astfel în capitolele respective d. Cuza citează de pildă cu numele și adesea cu indicarea paginii pe următorii autori: pe *G. de Molinari* în zece pagini de douăzeci de ori, pe *Simonde de Simondi* în 22 de pagini de cincizeci și două de ori, pe *Friedrich List* în cinci pagini de nouă ori, pe *Herbert Spencer* de vreo douăzeci de ori, pe *Tcheruychewsky* de 16 ori, pe *Karl Marx* de 13 ori, pe *Henry George* de 23 de ori, pe *Fr. S. Nitti* de 16 ori etc. E atât de evident că nu a putut fi intenția plagiatului, încât capitolul despre *Simondi* are chiar titlul: „*Simonde de Sismondi*” și e precedat și de o mică introducere biografică a acestui scriitor francez

Clara.

De Gheorghe Stoica.

I.

Da! Ai dreptate scumpul meu prieten. Așa e! Nu m'a iubit nici odată.

Sunt sigur de lucrul acesta. Îți mulțumesc, că mi porți atâta interes. Judecata ta mi-e cu atât mai binevenită cu cât conștiința mea un alt judecător tot atât de sincer ca și tine îmi face aceleași reproșuri. Voi încerca să șterg din inima mea imaginea ei scumpă. De nitat însă, simt că n'am s'o uit nici odată.

Mi-a fost prea dragă, pentru a o putea elimina eu totul din tainele vieții mele, îngrijite cu sfîntenie de mult încercatul meu suflet. Și pe urmă în singurătatea mea, amintirile și reflexiunile inimii îmi alină toate suferințele.

Nimic mai simplu, decât să las să defileze prin închipuirea mea aducerile aminte ale trecutului și simt cum se strecoară viața prin fibrele corpului meu și cum durerile trecute îmi mângăie sufletul meu abătut.

Aceste detalieri îți pot servi ca o explicație a declarației mele categorice, că n'am s'o uit nici odată. Căci o! Doamne, la ce mi-ar mai folosi viața dacă amintirea celei mai dragi ființe m'ar părăsi vreodată.

De aceea lasă-mă să visez. Lasă-mă să strecoar prin inima mea toate clipele trăite împreună cu dânsa așa cum bigotul strecoară printre degetele lui ocaee șirul de mătânie. Și la toată clipa să-și

cer ei iertare, așa cum credinciosul la fiecare bob își numără păcatul.

Nu te mira, că-ți povestesc perioada cunoștinței mele cu dânsa. Pentru tine e un prilej de a o studia și a-ți baza pe documente observațiile tale de mai târziu; pentru mine o! pentru mine e un vis frumos câteodată, straniu, sbuciumat și plin de peripeții, altă dată, al cărui sfârșit îmi farmecă toate simțurile și mă lasă ametit, ca și când aș fi cetit o poveste cu zmei și cu feți frumoși.

Azultă!

Era toamna târziu. Lăsasem Predealul tăcut și pustiu și alunecam cu iuteală ametoitoare pe valea Prahovei, în jos cu acceleratul de București. Soarele se ascunsese după coastele înalte ale Caraimanului și din pământ se ridică o ceață tot mai cernită, care se întindea văzând cu ochii spre culmile albastre ale munților. Vegetațiile din jurul liniei, cari până mai adineaori se alungau în vârtejuri unele pe altele începuseră a se întuneca și în curând din toată priveliștea încântătoare cu care natura a binecuvântat aceste ținuturi n'a mai rămas decât o beznă în care se proiectase, ca acățată în văzduh lumina lămpii din vagon. Obosit, mi-am răzimat capul de canapea și m'am lăsat pradă gândurilor. Legănatul ușor al trenului mă moleșise. Pe nesimțite somnul mă fură și adormii în uruitul zgomotos al roților, așa cum adoarme copilul la cântecul bunicii bătrâne.

Un zguduț puternic mă făcu să tresar. Trenul se oprise.

Eram la Sinaia. Afară zgomotul obicinuit: pufăitul cademat al locomotivei, amestecat cu bătăile rare ale ciocanului de control și cu strigătul

pităgăiat al mocănașului, care căuta mușterii pentru ultimele numere din „Adevărul” și „Inversul” de mânc. În vagon nici o mișcare. Eram singur și mă simțeam atât de bine în singurătatea mea. Dădută ușa se deschise repezită de mână strașnică a hamalului grăbit ca întotdeauna. „Pardon, mă rog”, ca de obicei, aruncă o valiză pe rețea, încasă câțiva bani salută și trage ușa lăsând în urma lui o față, care examina nedumerită încăperea.

Într'un moment avea aerul că se retrage, văzându-mă numai pe mine. Încecai deci să-i alung temerera și s'o familiarizez cu situația aceasta cam nepotrivită ce e drept pentru o fată tânără, dânsa însă rămase surdă la imbierele ce i-le făceam și fără a ținea seamă de vorbele mele se așeză într'un colț al cupeului și-și ascunse fața sub bordurile largi ale pălăriei. Începu s'o examinez. Nu puini distinge însă nimic, deoarece fața, care reflectează întregă făptura femeii era ascunsă. Căutai s'o atrag în conversație. Dânsa însă nu s'a lăsat înduplecată de căldura graiului meu. Fără să mi dau seamă, că avea dreptate să-și închidă sufletul dinaintea ori căror ademăni, eu m'am simțit jienit și socoteam tăcerea ei, ca o lipsă de bun simț. Jienirea aceasta se accentua tot mai mult și încetul cu încetul inima mea, care mai adineaori tresărise de bucurie la vederea icoanei acesteia închise se schimbă ca prin minune. Ființa aceea atât de sublimă la început îmi părea un monstru. trimis parecă aume de soartă, ca să mi neliniștească firea și să mi răsvrătească simțurile. Îmi mușcam mânios buzele, îi aruncam priviri fulgerătoare, fără ca ea bine înțeles să le observe, mă frământam într'una în colțul cupeului, tușiam o

de origine „dintr-o familie ghibelină din Pisa”. Dar și celelalte capitole, ale acestei părți istorice poartă titlurile: „predecesorii lui Malthus” (cap. X), „Teoria lui Malthus” (c. XI), „Părintătorii lui Malthus” urmează, „Sismonde de Sismondi”, apoi „Potrivnicii lui Malthus” (cap. XIV) și „Socia- listii potrivnicii ai lui Malthus” (cap. XV).

Se va înțelege că în asemenea împrejurări, când *titlurile* mărturisesc pe autorii rezumați nu numai nu poate fi vorba de „plagiat”, dar el este cu desăvârșire *imposibil*, cum spune d. Cuza, căci este *imposibil* a plagia pe cineva când îl numești și îl citezi necontenit, notiunea însăși a plagiatului excludând aceasta. Dar vom ilustra calomnia d-lui Socor și prin alt procedeu necontenit de perfid și infam.

Iată o pildă:

Broșura d-lui Socor pag. 28.

A. C. Cuza.

I. B. Say.

Despre Poporație (p. 122).

Cours complet etc. (p. 371)

„Mijloacele de existență a unei populații sunt toate lucrurile, fără excepție, care pot să satisfacă trebuințele sale.

Trebuințele omului variază după clima și după obiceiurile contractate, fie la o nație privită în întregime ei, fie la unele clase deosebite.

„Les moyens d'existence d'une population sont toutes les choses sans exception, capables de satisfaire ses besoins: cette proposition se prouve d'elle même. Or, les besoins de l'homme varient suivant les climats et suivant les habitudes contractées, soit dans la nation toute entière, soit dans certaines classes en particulier.

Acum vom mai reproduce exact din volumul d-lui Cuza, la pag. 122:

„Mijloacele de existență a unei populații, *zice Say*, sunt toate mijloacele, fără excepție, care pot să satisfacă trebuințele sale” etc.

Prin urmare în citația sa d. Socor a *suprimal* pur și simplu cuvintele *zice Say*, deși ele se găsesc în volum, numai spre a produce „dovada” plagiatului, biziindu-se pe faptul că 95% din conținutul broșurii sale nu vor ești volumul.

Acest exemplu singular, credem că ajunge spre a arăta buna credință a d-lui Socor și ne scuteste de a mai insista. El ilustrează și celelalte procedee similare, dacă nu identice, ale broșurii sale. E ultima expresie a balcanismului în moravurile politice ale unei țări.

Am spus într'adins moravurile *politice* ale unei țări, căci este știut că broșura d-lui Socor a urmărit un scop politic, deși supt aparența interesului științific. E vorba, nu de persoana d-lui Cuza, ci de curentul politic ce reprezintă cu pregătire *emeinică*, cu o convingere fanatică și nestrămutată. Nu omul Cuza trebuia lovit, nu adevărul

tuse seacă, prefăcută, batjocoritoare chiar, și căutam prin mișcări nervoase să-i dau să înțeleagă cât de mult m'a jignit punctarea ei.

Cu toată disperarea mea însă, soața mea de drum nu și schimba poziția. Dimpotrivă îmi părea, că se ghemuște tot mai mult în colțul cupeului deșertuind în felul acesta existența mea acolo.

Îți spun drept, mă simțeam foarte nevinovat. Într'un rind ne mai putând suporta povara acestei torturi, mă hotărâsem să trec în alt despărțământ. Mi-a fost însă cu neputință, căci când m'am ridicat de pe canapea, mi-s-au mușiat genunchii, inima mi-se sbătea ca în zvârcolirile unei spaimne grozave, buzele îmi tremurau, ființa întregă ani-se slăbise, așa încât fără să pot da un pas am căzut ca trăznit pe locul, de unde mă ridicasem. Nu sunt superstițios, cu toate acestea însă, mă credeam jucăria vr-unui blăstăm amar, imposibil să mi'l explic.

Punctarea mea nu trezia, în sufletul fetii nici o senzație nouă. Ea privea rece la vârful ascuțit al gheței, pe care îl scosese discret, de sub haina-i elegantă de plușe negru.

(Va urma.)

și interesul științei trebuia apărat, ei trebuia lovit, prin unul din șefii ei politici, *ideia și curentul* naționalist și antisemit din România. Pentru aceea broșura fu publicată anul trecut tocmai în preajma alegerilor parlamentare, în cari își pusese și d. Cuza candidatura la colegiul II de Iași. Trebuia împiedecată intrarea în parlament a acestui luptător neînduplecat al intereselor românești împotriva jidovimii cutropitoare. Pentru aceea d. Cuza susține cu tărie că broșura nu e a d-lui Socor, ci a jidovimii, a „Cahalului” care s'a servit de dânsul numai ca de un paravan.

Ceeace trebuie să regretăm însă e că, în asemenea împrejurări, Curtea cu juri din Iași nu și-a înțeles înalta menire ce avea de a apăra cinstea și reputația unui savant a științei românești, apărând în acelaș timp interesele naționale superioare. E vorba de un atentat, de o încercare mizerabilă de a sugruma trezirea conștiinței naționale în ora din urmă, împotriva primejdiei jidovești în Moldova. Aceasta nu au înțeles-o jurații pentru motive false de ordin umanitar sau poate de altul de natură inavuuabilă.

Noi însă, și împreună cu noi, toată presa cinstită, trebuie să ne silim a repara această greșală a restabili adevărul și de a da satisfacție deplină unui om cinstit, unui savant serios, și român valoros ca d. A. C. Cuza.

Procesul de calomnie împotriva ziarului „Românul”. Curtea cu juri a fixat termenul de dezbateri în procesul de calomnie intentat de d. Sever Bocu, împotriva ziarului „Românul” pe ziua de 28 Februarie.

Acțiunea pentru al doilea proces se va inaugura zilele acestea.

Bulgarii și raporturile lor cu România. Din București ni-se scrie: După cât se pare, agitațiunile pornite de o parte a presei bulgare în contra României nu au găsit aprobare nici chiar la personalitățile de seamă ale statului vecin. Adevărații patrioți bulgari par să fi înțeles că înăsprirea raporturilor cu România nu poate decât să le strice. Un eventual război le-ar fi fost cu siguranță dezastruos, având în vedere faptul că multe din cele ce scriu în străinătate despre Bulgarii sunt simple povești. Căci, atât în ce privește organizarea, cât și instrucția armatei și disciplinei acesteia, o recunosc cu toții că nu se pot măsura cu România.

Correspondentul unui ziar din București a avut o convorbire cu d. V. Radoslavoff, șeful bătrânilor liberali bulgari, asupra raporturilor ce există și ar trebui să existe între aceste două state vecine. Iată ce a spus d. Radoslavoff:

— „România și Bulgaria trebuie să aibă încredere una în alta. Din partea noastră există cuget curat și nici odată nu ne-am gândit la ceva rău în contra României. Bulgaria nu cere României nimic. Nu trebuie să existe deci motive de bănuială. Tocmai pentru aceasta zvonul unei alianțe turco-române a produs la noi o impresie dureroasă. Pentru că, în caz când această alianță ar exista cu adevărat, România ar greși calea naturală față de noi Bulgarii.”

În acelaș interviu, Radoslavoff declară că intențiunile Bulgariei sunt de a trăi în cele mai strânse legături de prietenie cu statele creștine, pe cari ar putea conta în cazul unui conflict cu Turcia, conflict, ce ar putea izbucni în cazul când guvernul ar aplica dispozițiile constituției față de popoarele creștine din imperiu.

Foia Poporului Român — foaie de zi. D. Dimitrie Birăuț, și-a prefăcut ziarul său săptămânal în organ de zi. Primit azi numărul întâi, în care aflăm și programul. Va fi „sustinatorul

aprig al politicii și culturale pentru popor” va oglindi „spiritul vremii, democrația” fără lași lua însă aere de „povățuitori, cari dau lecții fruntașilor națiunii”. Nu va urma pilda gazetelor „independente” dela noi, ei stând pe baza programului național, recunoaște partidul național român, ca singurul reprezentant al aspirațiilor și revendicărilor neamului nostru”. Nu va „sta în serviciul intereselor personale, dar va sta în serviciul marilor interese ale poporului român.”

Acum urmează să vedem, dacă va recunoaște comitetul național, ziarul d-lui Birăuț, de organ al partidului național, ori nu prezintă domnul Birăuț destule garanții, ori comitetul va trebui să facă un contra organ pentru vre-un alt Goldiș flământ de bani și setos de glorie.

Prigonirea limbii românești la seminarul din Orade.

Teologii excluși sunt Sătmăreni și Bihoreni.

Excluderea numai pretext?

E incontestabil că acolo unde au pătruns mai intensiv razele culturii naționale, acolo trebuie căutată cea mai curată manifestare a conștiinței naționale. Este acesta un adevăr elementar care ne-a călăuzit todeauna în judecățile noastre și ne-a determinat să stăruim deosebit de mult asupra culturii ca element hotărător în politica noastră. Și iată că cei 16 teologi dela Oradea-mare, vin oarecum să desmintă această teorie a noastră. Petrecem cu privirea numele și datele lor biografice și parcă simțim că se clarifică credința noastră în acest adevăr indiscutabil. Șasesprezece teologi, dintre cari 11 sunt din Sătmăr, 4 din Bihor și numai unul din comitatul Albei de jos, au avut o atitudine națională atât de hotărâtă, atât de frumoasă, am putea zice eroică, încât nu-i găsim acum imediat una asemănătoare. Șasesprezece teologi ai unui institut străin de toate aspirațiile neamului nostru, crescuți în cea mai mare parte în școli exclusiv ungurești într'un anumit moment, chinuți de o opreliște nebună, adânc jigniți de batjocurirea limbii lor, au aruncat reverențele în fața dușmanilor, ferm convinși că în felul cum le poartă astăzi, ei păcătuiesc în privirea intereselor neamului lor.

Nu mai începe îndoială că adevărul nostru rămâne. Noi nu avem fericirea să-i cunoaștem pe acești bravi teologi ai noștri. Fapta lor ne dovedește însă, că, orice creștere națională au avut ei, ori cât ar apăsa asupra lor întunerecul mediului lor sătmărean și bihorean, ei au trebuit să fie atinși de căldura binefăcătoare a culturii noastre, ca să poată manifesta cu atâta putere sentimentele lor.

În orice caz acești șasesprezece teologi români au dovedit guvernelor ungurești maghiarizatoare și lumii întregi de câtă reacțiune suntem capabili noi, chiar și în cele slabe părți ale corpului nostru național.

Gestul nobil, plin de un frumos avânt al tinerilor din Oradea merită recunoștința neamului nostru întreg. Prin el s'a simbolizat desnădejdia și, tăria luptelor noastre naționale. Prin el s'a dovedit tuturor cari

vreau să înțeleagă, că noi „murim mai bine în luptă” decât să sacrificăm ceva din postulatele noastre naționale.

Știrile mai nouă ce vin din Oradea-mare confirmă întru toate faptul că excluderea tinerilor teologi români s'a făcut pentru că acești bravi tineri au avut bărbăția să apere drepturile limbii și legii românești.

Ziarele ungurești publică, însă, atâtea declarații și contradicții, venite când dintr-o parte, când din alta, încât pentru deplina lămurire a chestiunii un redactor al nostru a plecat încă azi dimineață la Oradea, pentru a face o anchetă obiectivă.

În numărul nostru de Vineri vom publica rezultatele anchetei.

Cine sunt tinerii excluși?

Completăm azi datele privitoare la cei 16 teologi români excluși, observând că dintre ei 11 sunt de origine din Sătmar, 4 din Bihor și 1 de pe Târnave... și toți au crescut în școli ungurești.

George Bonea, originar din comuna Fărcașa (județul Sătmarului); copil de țaran sărac, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

Mihail German, din comuna Suplac (jud. Bihariei) copil de preot, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

Ignatie Kircai, originar din comuna Sanislau (jud. Sătmarului), copil de țaran sărac, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare, (două cursuri teologice la Kaloesa.)

Iuliu Mărcuș, originar din comuna Mădăras (jud. Sătmarului) tatăl său este învățător în pensie, a absolvat liceul maghiar din Sătmar.

George Pop, originar din comuna Sanislau (jud. Sătmarului) copil de țaran sărac a absolvat liceul maghiar din Baia-mare.

Vasile Popan, originar din comuna Borlești (jud. Sătmar) tatăl său este învățător, a absolvat liceul maghiar din Baia-mare.

Ioan Pasca, originar din Buteasa (jud. Sătmarului) tatăl său este notar comunal; a absolvat liceul maghiar din Gherla.

Iuliu Sabo, originar din comuna Vasad (jud. Bihariei), copil de învățător, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

Valerie Burcuș, originar din comuna Iadani (jud. Sătmarului), tatăl său este învățător în pensie, a absolvat liceul din Beiuș (clasele superioare cu limbă de propunere maghiară, în clasele inferioare gramatica maghiară, geografia, istoria și matematica se predau în limba maghiară.)

Sabin Goron, originar din comuna Cărașău (jud. Sătmarului), tatăl său este învățător, de curând a fost destituit, fiindcă „n'a răspândit în deajuns spiritul maghiar”. A absolvat liceul din Bistrița.

Ștefan Mărcuș, originar din Mădăras (jud. Sătmarului), copil de măestru, și-a făcut studiile secundare la liceele maghiare din Sătmar și Oradea-mare.

Aurel Coza, originar din comuna Prilești (jud. Sătmar) copil de preot, a făcut studiile secundare la liceele maghiare din Baia-mare și Oradea-mare.

Salvator Dan, originar din comuna Budureasa (jud. Bihariei), tatăl său este gornic de pădure, a absolvat liceul din Beiuș.

Ioan Șteer, originar din comuna Iadani (jud. Sătmar) copil de măestru făurar, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

Todor Raica, originar din Ufalău (jud. Albeii de Jos), copil de țaran, a absolvat liceul din Beiuș.

Antoniu Pop, originar din comuna Spinuș (jud. Bihariei) copil de preot (repausatul scriitor Antoniu Pop), a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

Adresa Vienezilor.

Românii din Viena au adresat teologilor români din Oradea-mare următoarele rânduri de încurajare:

Vouă, martiri ai dragostei de neam și limbă vrednici apărători ai sufletului românesc, Vă trimitem salutul nostru frățesc.

Înainte!

Dr. Mihail Popovici, A. Cotruș, Ionel Harșit, Const. Oancea, D. Marmeliac, Ion Vintilă, D. Mădăra, G. Tănăs, I. Grămadă, D. Cosma, V. Isăilă, Dionisie S. Benea, I. Morăreanu, A. Vointchi, G. Ioanești, Ilie Braja, Ionel Hozanu, T. Cavasi, Romul Mărcuș, Ocl. N. Doctor, C. Nedelcu, Coriolan A. Babeșiu, G. Prădie, R. Doctor, G. Stănescu, Horia Filipescu, G. Șerban, Traian M. Gomboș, Areta Scalat, Diamandi Steriu, Ionel Rădulescu, Emil de Colbazi, Dr. Ștefan Cioroianu, Mihail Bulea, Nicolae Comșia, Virgil Marian, A. Comșia, Nandriș, Topa, Lelcu.

Cum s'a petrecut incidentul?

Pentru a dovedi cât de nedreaptă este excluderea celor 16 tineri teologi români din Oradea-mare, reținem din șovina „Nagyvárad” următorul raport despre chipul cum s'a petrecut incidentul:

„Doi teologi români vorbiau românește în infirmerie. Ductorul (supraveghetorul) s'a apropiat de ei:

— Nu știți că aici este îngăduită numai vorba ungurească?

— Cine a oprit vorba românească? a întrebat, surprins, teologul *George Bonea*.

— Rectorul!

— Să ne arăți ordinul de opreliște, atunci te credem! a zis din nou teologul român.

Ductorul a denunțat acest caz prefectului care, la rândul său, l'a informat pe rector.”

Din această constatare a foii ungurești se învederează că toate „lămuririle” conducătorilor seminarului rom. catolic sunt simple pervertiri ale adevărului că tinerii români erau oprți să vorbească românește chiar și în conversațiile lor particulare.

Ce spune canonicul Dr. Fl. Stan?

Canonicul gr. cat. *Dr. Florian Stan*, care a intervenit în repetite rânduri la rectorul seminarului pentru aplanarea conflictului, a făcut unui redactor din Oradea-mare următoarele declarații:

„Convingerea ce mi-am format-o despre acest incident regretabil este că s'a adus o sentință pripită și neprecugetală, prin care — într'un mod de tot necreștinesc — s'au nimicit carierele alor 16 tineri și s'au dat proporții de scandal mondial unui incident care s'ar fi putut aplană printr'un simplu advertensment. Să presupunem că teologii români s'au folosit de limba lor în repetite rânduri și în ciuda opreliștii, Aceasta ar constitui numai un delict(?) care, dacă îți cer scuzele, trebuie iertat. În urma urmelor fiecare are dreptul să vorbească în limba sa maternă și chiar dacă ar abuzat(?) de acest drept în mod necuviincios(?) și ar jigni(?) pe cei de altă limbă — sentința nemiloasă tot nu e motivată...”

Incidentul numai pretext?

În afară de aceste declarații cam nelămurite, d. canonic a mai făcut o declarație mult mai hotărâtă și lămurită, care ne prezintă chestiunea aceasta într'o lumină nouă și tristă pentru sentimentele... creștinești de cari sunt călăuziți conducătorii seminarului.

„În ce privește fondul chestiunii — a mai declarat d. Stan — știu că acest incident a fost numai pretext la o trăsătură de șac plănuită și premeditată, prin care au voit să scape de teologii români gr. cat. Contele Széchenyi, episcopul rom. cat., vrea să introducă în seminar un nou sistem de izolare a elevilor, care reclamă zidiri nouă și costisitoare și scumpește în acelaș timp întreținerea teologilor. Trebuie, deci, căutat pretext pentru excluderea teologilor români. Au ales rău pretextul și au agravat, fără motiv, o chestiune care s'ar fi putut aplană pe cale pașnică...”

Vorbe nesocotite...

Dintre multele declarații ce s'an făcut în jurul acestei chestiuni atât de lămurite: *prigonirea limbii românești*, trebuie să mai reținem o declarație făcută de „o persoană care stă aproape de aula gr. cat.” unui redactor al ziarului „Nagyvárad Napló” (numărul dela 13 Februarie):

„Regretăm că incidentul s'a terminat în acest chip, pentru că ar fi trebuit aplanat mai cu tact. Astfel se crește agitatorii! Ce se va alege acum din elevi? Vor pozu ca martiri și vor duce peste hotare jama barbariei ungurești. Sunt doară încă numai copii, pe cari nu-i îngăduit să-i trimiți în așa chip în lume. Episcopul Lányi a făcut un serviciu rău și înființării unei episcopii gr. cat. ungurești, care e a se înființa. Ce agitație nebună vor porni acum ziarele române ultraiste! Vor veni articole de fond, interpelări și, și-o spun eu, va veni opoziția împotriva episcopiei gr. cat. ungurești! A fost păcat!”

Nu putem crede că aceste declarații nesocotite să le fi făcut un Român. Dacă cu toate acestea le înregistrăm, o facem ca să dăm prilej de-a fi desmintite.

MOBILE
TARI, LUCRATE CU GUST ȘI IEFTINE
să pot căpăta numai la fabrica de mobile alui
Székely és Réti, Marosvásárhely,
Széchenyi-tér 47

Lucrul solid și prețurile ieftine e cauza că numărul cumpărătorilor noștri zilnic să înmulțesc.
Trusouri complete pentru mirese.
Aranjamente admirabile pentru prânzitoare, dormitoare, saloane și odăi etc.
Mobile englezești cu piele. Prețuri de tot ieftine.
Oamenilor acreditabili se vând și pe lângă plătire în rate.
În provincie la dorință mergem în persoană și arătăm bogatul nostru catalog ilustrat.
TELEFON Nr. 214.

Scrisori din București.

O chestie, care se lămurește. — O telegramă care dă de bănuț. — „Carpații” și lupta de acasă. — Rostul personalităților. — Oameni și idei.

București, 26 Ianuarie.

„Universul” de azi aduce o știre, care, în fine lămurește curioasa atitudine a acestui ziar față de cele ce se petrec în Ardeal. Ne dă indicațiuni prețioase asupra inimosului, care a strecurat — de după paravanul anonimului — potopul de știri tendențioase. Intr-o lungă peltea de îngăimări ce ne face să crelem în recunoscute prietenie cu Bacus a dlui care a compus-o vedem, între altele, o telegramă ce s'ar fi dat de membrii societății „Carpații” autorizaților herceștrai cărmușiți de faimosul Goldfish. În această telegramă se vorbește de „atitudinea trădătoare a „Tribunei”, de „datoria ce o are fiecare Român de a face să simtă disprețul” — și alte bazaconii.

Foarte firese. Majoritatea celor cari iscălesc această telegramă sunt oameni cari nu citesc nimic. Cinstiți burghezi, cari se simt fericiți când cutare „frunțas dintâi” rotunjit de cașcavalul național le întinde mâna. Oameni, cari nu citesc nici „Tribuna”, nici „Românul”, ci se mulțumesc cu poveștile ridicolului doftor Ion, cântărețul frumoasei Loreley.

Intre cele optsprezece iscălituri, întâlnim însă și pe aceea a profesorilor G. Popa-Liseanu, A. Bărsan și Baboianu-Droc, toți oameni recunoscuți prin atitudinea lor rezervată, prin serupulozitatea judecății lor, care cere ca ori ce afirmațiune să fie documentată. Nu cred că acești profesori au iscălit infama telegramă, prin care remarcă o insultă tuturor colaboratorilor acestui ziar. Și dacă totuși, s'ar fi întâmplat această minune, ne întrebăm: De ce a tăcut d. Baboianu-Droc până acuma, când, în calitatea sa de conducător al „Foaietii Noastre”, putea să se pronunțe? Cât pentru ceilalți domni, ar fi putut să se gândească la un oare-care sac fără fund, care înghite, înghite, dar în picioare tot nu se poate ține. Și sunt dânșii poate în măsură a aprecia dacă nu ori ce Român avea dreptul să ceară activitate și energie. Nu?

Mai ales domni dela „Carpații” au cunoscut foarte bine specimenul „frunțasului dintâi” care le-a dat cam mult de lucru până să se curețe de el. Chiar într-una din salele liceului dlui Popa a avut loc o discuție vehementă, dela care, după cât îmi amintesc, n'a lipsit nici epitetul de *pungaș*. O știe aceasta d. Popa, d. Tețu și toți, cari au asistat la ședința de constituire a „Cercului Românilor de peste munți”. Pentru ce atunci această ieșire? Cărei împrejurări se datorește?

Dar mai e ceva. Telegrama este iscălită și de d. Nicolae, ceea ce iar nu ne vine a crede că ar fi o iscălitură autentică. În ori ce caz, fiind vorba de persoane, ale căror păreri nu pot fi indiferente, o explicație se impune cu atât mai mult, cu cât, fiind vorba de oameni, cari cunosc foarte bine psihologia politicianului, noi trebuie să știm precis ce cred despre Goga și ideile lui.

Un curent pornit cu atâta entuziasm nu se va opri în fața piedecilor puse în cale de dragul ambițiilor personale ale nimăunii, or cât de olimpice ar fi sfercele, în cari X. sau Y. plutește. În calea unui Luther s'au pus piedeci mult mai mari, dar a putut cineva să oprească în cale curentul de renaștere pornit de el? Cine a cetit cumintile debaterii ale adunărilor din 1848, a văzut cam ce părere aveau nestorii noștri despre Avram Iancu. Și apoi câte piedeci nu se pun astăzi din partea porodițelor feudale în contra ideilor democratice? Nu cumva curentul se va opri în cale de groaza unui veto rostit de cutare baron de nu știu ce Berg?

Tot astfel curentul de regenerare pornit de Goga nu se va opri, ori cât grăsunii autorizați vor țipa că se sfărîmă solidaritatea, ori cât Moș-Tecii

națiunii române vor urla în numele „disciplinării”.

Personalitățile! A... Aici e ceva nostim de tot. Niciodată nu mi-s'a părut un om mai ridicul decât atunci când, sub influența cutărui autor, a început să discute divinitatea lui Crist, să caute să documenteze natura omenească a cutărui act din viața Mântuitorului. Căci nu ființa omenească sau divină a lui Crist ne interesează, ci ne interesează *învățătura, cuvântul* propovăduit de el. Este în adevăr învățătura lui sfântă? Cuprinde în ea elementele, cari pot ferici un suflet omeneș, cari pot asigura dezvoltarea în libertate a neamurilor? Asigură ea libertatea de cugetare? Acestea trebuie discutate, nu faptul că propovăditorul lor s'a născut în iesle. Nu faptul că cei ce l'au ajutat întru răspândirea învățăturai au fost niște nevoiași muncitori, cari probabil vor fi tromurați în fața proconsului și a preoților romani. E, sau nu e așa?

De aceea nimic mai reprobabil decât trecerea la personalități, răscolirea actelor *pur omenești* ale cutărui luptător pentru o *idee*. Aici nu sunt în discuție acte materiale, ci idei. Chestia se pune așa: Duc la mântuire ideile propagate de Goga, sau nu? E nevoie de mai multă energie în lupta noastră, sau nu? E drept că pufușorul pe botișor a făcut multe și nevrute în viața noastră națională?

Nu interesează pe ascultător compoziția vioarei, ci armonia, pe care ne-o dă. E așa de clară acoastă judecată. Devierea în personalități este caracteristică numai celor de rea credință. Și reaua credință era firese să dea roadele, pe cari le-a dat.

I. U. Soricu.

Războiu sau pace...?

— Situația politică. —

Arad, 14 Februarie.

Ziua de azi e cea din urmă zi a combinațiilor politice. Ședința de mâine a Camerei deputaților va aduce deslegarea atât de mult așteptată: *războiu sau pace*. Mâine va lua cuvântul ministrul-președinte contele *Khuen-Héderváry* pentru a-și desfășura programul de împăcare. — dacă opoziția îi va îngădui să vorbească.

Toate tratativele de împăcare par a fi rămas fără rezultat. Dovadă zvonurile ce pornesc din partidul justhist și vorbesc despre reluarea *obstrucției tehnice* încă în ședința de mâine.

În vreme ce opoziția ia toate măsurile pentru reînceperea luptei, guvernul face pregătiri pentru alegeri nouă. Ieri seara s'au prezintat în clubul partidului guvernamental numeroși prefecti cari au avut consfătuiri intime cu secretarul de stat *Jeszenszky*, organizatorul alegerilor din vara anului 1910.

Tot semne cari prevestesc războiul.

Tratative cu opoziția.

Din Budapesta ni-se anunță: Ministrul-președinte a reluat azi consfătuirile cu șefii opoziției. Înainte de amiază a avut o întrevvedere cu contele *Andrássy*, iar după amiază cu *Justh Gyula* și *Kossuth*.

În cercurile guvernamentale se speră că partidul kossuthist nu va continua obstrucția, astfel că justhiștii vor rămâna cu desăvârșire izolați.

Conferența opoziției.

Partidele opoziționiste n'au luat până acuma hotărâre definitivă în ce privește atitudinea lor viitoare. Hotărâri se vor lua numai după declarațiile ce le va face mâine contele *Khuen-Héderváry*. Comitetul executiv al partidelor opoziționiste coalitate de asemenea a amânat aducerea hotărârilor.

Contele *Khuen-Héderváry* va lua mâine cuvântul înainte de ordinea de zi. După declarațiile lui, contele *Apponyi* va propune camerei să-și amâne ședințele până Luni, ca partidele să aibă vreme a discuta declarațiile ministrului-președinte.

Scrisori din Iași.

Iașul și aplanarea conflictului Vaida-Goga. — Ziarele ungurești și verdictul procesului Cuză-Socor.

În discursul pe care l'a ținut la agapa dată în onoarea dlui Vaida, distinsul luptător poporanist, d. *Const. Stere* a spus o vorbă într'adevăr mare: „*Minunile se fac de o forță divină: credința*”. Pără să vreau măreția acestei fraze zvârlită eroic prin cea mai hotărâtoare atitudine, mi-a adus aminte de vorbele pe cari, veșnic, cu aceeași profunzime le rostește aprigul luptător naționalist d. *Nicolae Iorga*.

Nu-i așa, pentru mulți, apropierea aceasta ar părea cel puțin extraordinară! Un gest, o frază, o atitudine schițată de d. C. Stere, să-ți poată evoca personalitatea dlui Iorga. Și cu toate acestea luerul e exact.

Mă gândesc la truda anevoioasă pe care a trebuit s'o învingă d. Stere, până a văzut împăcate cele două tabere opuse — ale „Românului” și ale „Tribunei” — deopotrivă de îndărătnice în lupta începută.

Și mă gândesc de asemenea că, numai bucuria unei izbânzi definitive, atât de necesară liniștii și fericii fraților noștri de peste munți, a putut dispune sufletul cumpătului luptător politic până într'atât, încât, ca un vestitor autorizat, ca un sămănător de căi izbăvitoare, a putut zvârli curagios în multime acele fraze însuflețite.

Ei, d. Nicolae Iorga, mai pasionat în luptă, poate mai răsbătător și mai erodincios în victoria dreptății și a îndroptărei mântuitoare, stăpânește această dispoziție sufletească superioară, veșnic, în mod normal. Dsa ori când, cu ochii ațintiți în fundul depărtat dar sigur al zărilor de nădejde învietoare vede și luptă pentru promovarea aceleiași izbânzi a minunilor izvorite dintr'o adâncă credință.

Sunt perfect sigur că d. Stere nu va uita niciodată însuflețirea și entuziasmul mulțumitor de care se simțea suprins în clipa în care încorona o atât de frumoasă victorie.

Răsbătătorilor de drumuri noi li-e dat totdeauna să fie entuziaști, elocvenți, profetici în vorbă și gest. Prin aceasta s'ar deosebi doar de restul oratorilor, încorsetați în retorica frazelor convenționale.

Și atunci iată de ce, fără să vreau, fapta dlui C. Stere, împăcarea pe care a stabilit-o în Ardeal, discursul rostit la agapa dlui Octavian Goga și Vaida-Voevod, mi-a evocat felul de luptă și superioritatea atitudinilor dlui Nicolae Iorga.

Netegăduit d. C. Stere a îndeplinit în Ardeal un superior act politic. Impresia pe care a produs-o în Iași aplanarea conflictului Goga-Vaida e din cele mai bune. Se discută pretuândeni înțelepciunea conducătorilor politici din amândouă tabere, cari au înțeles că mai presus de trecătoarele neînțelegeri personale, trebuie să domnească pentru izbânda politicii noastre românești, cea mai neclintită disciplină și voie bună.

Cum era de așteptat, ziarele ungurești, primind corespondența procesului dlui profesor A.

Ludovic Faimann
croitor englezesc.

Recomandă atelierul său renumit în croiala hainelor, pardesiilor și paltoanelor. — Bogat asortiment în stofe streine și indigene.
Serviciu prompt. — Prețuri ieftine!

Croitorie englezească
Lugoj, edificiul-Bazar,

C. Cuza dela Iași, au denaturat în chip tendențios exactitatea faptelor. Pentru presa semiților ungari, studențimea universitară care a manifestat în mod atât de demn pentru profesorul lor de economie politică, nu sânt decât niște simpli scandalgii, care după ce „au pătruns în locuința fostului ministru de justiție Alexandra Bădărău, au devastat odăile (!) și au bătut erunt pe juratul Teodorescu (!)”.
Exact cum ar relata ungurescul ziar cine știe ce ședință a Camerei din Pesta. Nu, iubitorilor mei paprișcanieni, studenții din Iași nu s'au expus în spectacol desonorant și pașnic, conduși moralicește de profesorul universitar Matei Cantacuzino, au dat orașului și demnității știrbite a renumelui lui onorat cea mai strălucită revanșă prin mărețea, cumintea și impunătoarea manifestare din sala Pastia.

Provocători au fost destui — se vorbește de un oare-care agent tachist Proca — dar mai puțin norocoși ca în mijlocul „cetățenilor indignați” n'au putut înșela prudența studenților pașnici.
Prin urmare, nici o dezordine n'a avut loc. Armată și poliția n'a arestat un singur student, necum 112 (!) după cum afirmă cu atâta obraznicie semitul ziar maghiar — căci semit trebuie să fie — după somța informație a cine știe cărui semit corespondent-foletonist.

Corneliu Carp.

Din Hunedoara.

Hunedoara, Februarie 1912.

În știrile ce vi-le-am dat mai săptămânile trecute despre activitatea despărțământului „Astrei” v'am promis că voi da un raport și despre *serata literară* plănuită pe ziua de 4 Febr. n. în comuna Buitur.

Accastă serată a despărțământului s'a și ținut cu un rezultat strălucit.

Sătenii din această comună, cu mic cu mare, au grăbit să asculte sfaturile și îndrumările intelectualilor izvorite din inimă curată și limpeză, inimă cari bat numai pentru înaintarea neamului nostru spre cultură și bunăstare.

Suntem veseli că satele noastre din jurul Hunedoarei, arată cea mai mare însuflețire pentru tot ce e românesc. Altcum acest fapt l'am constatat și atunci când am candidat în cercul nostru pe Dr. Victor Bontescu. N'a fost putere pe lumea asta ca să-i poată abate pe ai noștri dela urna națională. Au fost sate cari și-au adus jidovii lor forțați de căpetenii, ca apoi să voteze cu candidatul nostru.

Bucuria noastră crește pe zi ce merge văzând cum poporul din jurul Hunedoarei a pătruns și marea însemnătate a Bibliotecii Asociațiunii, așa încât nu găsești sat ca să nu-și poată da seamă de însemnătatea acestei folositoare bibliotecii.

Un frumos început a făcut și banca „Agricola” abonând 30 exemplare din bibliotecă pentru tot atâția țărani din jurul Hunedoarei.

Tot această bancă a împărțit în comunele din jur peste 300 *Calendare Naționale* așa încât toată truda se dă în direcția dezvoltării culturale a poporului nostru din aceste părți.

Inteligența caută prilej ca să se afirme tot mai mult și să-și afle rostul în viața noastră națională.

Rivna, servească-i spre laudă!

Acum să revin la serata din Buitur, ca să spun ce lucruri frumoase s'au săvârșit acolo!

Pornii cu cele mai bune intenții în acest sat, ne-a întâmpinat primirea frățească, primire care ne-a dat deplina nădejde în succesul chemării noastre.

D. *Nicolae Macrea* a deschis serata Astrei cu potrivite cuvinte, făcând în liniamente generale istoricul de 50 de ani al Asociațiunii și chemând la muncă pe toți aceia, cari simțesc româneste.

D. *Virgil Comșa* a ținut o prelegere practică stăruind, între altele, și asupra însemnătății caselor de ajutorare, prelegere care va aduce mult folos practic.

D. *Dr. George Dubleșiu* a explicat poporului literatura și în legătură a trecut în revistă ilustra condeiului românesc: *Coșbuc, Vlahuța, Goga, etc.*

Din *Goga* a citit „Rugămintea” și „Plugarii”. Poporul adunat a ascultat cu multă atențiune și duioșie, mai ales „Plugarii” cu:

„Frați buni ai frunzelor din codru
Copii ai mândrei bolți albastre,
Sfințiți cu lacrimi și sudoare
Țărina plaiurilor noastre!”

D. *Romul Albu*, capelan protopopesc, a citit o bucată religioasă din *Petrov*, care a făcut bună impresie.

D. *Romul Verisan*, pentru variație, ne-a delectat cu anecdote alese din Speranță stăruind mult haz.

Prelegerea practică „Școala română” a dlui *Ilie Stricatu*, învățător, s'a amânat, ca potrivită pentru altă comună unde ne vom găsi zilele viitoare.

Așa pe rînd vom pătrunde toate pădurile Hunedorene ca să picurăm cât de cât, pe ranele nației balsamul culturai românești.

Datorința fiecărui intelectual din Hunedoara să fie la postul lui de îndrumător.

Să vedem!

N.

Din desp. Ceica al „Asociațiunii”.

Comitetul despărțământului Ceica al Asociațiunii a ținut ședință în Ceica la 24 Ianuarie a. c. Accastă ședință e importantă din trei puncte de vedere.

S'a constatat că membrii despărțământului se sporesc în mod îmbucurător, inteligența română din părțile aceste se interesează tot mai mult de soarta culturală a țărâniei noastre. Până acum desp. Ceica are 1 membru fondator, 3 m. pe viață și vr'o 20 membri ordinari și nădăjduim, că și ceilalți intelectuali de pe aici se vor înrola în serviciul cultural al Asociațiunii; căci concentrându-se inteligenții spre acest scop, și țărâniea noastră va fi mai accesibilă spre tot ce e bun și frumos.

În această ședință s'a decis, ca comitetul să aranjeze în 10 comune din despărțământ prelegeri populare în decursul anului c. în ordinea următoare:

1. *Vintiri*: 25 Februarie. Delegat Dr. Ioan Iacob; conferențiar Dr. Ioan Iacob „Despre consum și legea rurală”, Sever Sălăgian „Economia rațională”, Iuliu Pop „Despre biblioteca populară a Asociațiunii”.

2. *Iazuri*: 24 Martie. Delegat Iuliu Pataky; conferențiar Traian Roman „Despre societățile de consum”, Iuliu Pataky „Despre seris și cotit”.

3. *Dușești*: 28 Aprilie. Delegat Vasiliu Papp; conferențiar Georgiu Vereș „Despre stupărit”, Vasiliu Papp „Despre alcoolism”.

4. *Dobrești*: 26 Maiu. Delegat Vasiliu Cartiș; conf. Vasiliu Lăpuștean „Despre alcoolism”, Al. Golea „Despre stupărit”.

5. *Bucuroaia*: 23 Iunie. Delegat Traian Roman; conf. Dr. Ioan Iacob „Despre economie în genere”, Traian Roman „Despre societățile de consum”.

6. *Sămbăciug*: 21 Iulie. Delegat Vasiliu Cartiș; conf. Ioan Papp „Despre biblioteca populară a Asociațiunii”, Dr. Ioan Iacob „Despre consum”.

7. *Tășad*: 20 August. Delegat Dr. Ioan Iacob; conf. Vasiliu Cartiș „Despre societățile de credit”, Dr. Ioan Iacob „Despre consum”.

8. *Drăgești*: 22 Septembrie. Delegat Sever Sălăgian; conf. Sever Sălăgian „Despre societățile de credit”, Dr. Ioan Comșa „Părți din igiena populară”, Iuliu Pataky „Despre biblioteca populară a Asociațiunii”.

9. *Ceișoara*: 20 Octombrie. Delegat Vasiliu Papp; conf. Pantilie Bugariu „Despre pomărit”, Vasiliu Papp „Despre alcoolism”.

10. *Ceica*: 24 Noembrie. Delegat Vasiliu Cartiș; conf. Dr. Ioan Ciordaș „Despre datinile românești”, Vasiliu Cartiș „Despre tovarășii”.

Adunarea generală a despărțământului nostru din anul trecut ținută în Tășad a hotărât, ca să se înființeze un „fond cultural al desp. Ceica” cu menirea, ca de acest fond să ne putem servi barem în depărtatul viitor. Comitetul în ședința această a și pus bază acestui fond, contribuind cei prezenți precum urmează: Vasiliu Papp, Sever Sălăgian, Dr. Ioan Iacob, Vasiliu Cartiș câte 5 cor.; Iustin Popovici, Iuliu Pataky, Traian Roman, Vasiliu Lăpuștean, Alexandru Golea Georgiu Coiș câte 2 cor. De tot s'a colectat 32 cor. Deie bunul Dumnezeu, ca acest modest început să fie prevestitorul unor frumoase rezultate!

Scrisoare din Viena.

Balul „Riviera și „Unirea Principatelor române.”

Încăpuți-vă iubiți cetitori, că primiți o scrisoare dela un frate al vostru, care având fericirea a locui în capitala Austriei — își ține de datorie să vă informeze sincer despre cele petrecute între Români trimiși de soarte în acest centru, spre a apăra interesele noastre naționale.

Veți fi citit poate mulți despre frumoasa manifestare studențească, pusă la cale contra falsului propagator al păcii într'un oraș așa apropiat de granițele ungare, ca Viena. N'a existat o singură inimă românească, care să nu fi tresărit de bucurie la această veste, menită a întuneca pe veci numele politicianului Apponyi, n'a fost — cred — un singur suflet neaș românesc, care să nu fi luat act cu mulțumire sufletească despre acest fiasco, înregistrat cu multă fidelitate și de zările europene „Times” sau „Matin”. Păcat, că nu s'au putut bucura de acest eveniment și neuitații noștri apărători de mai anii trecuți: celebritățile universale Björnson și Tolstoi.

Încă pe vremea agitație spiritelor în favoarea manifestărilor acesteia să pregătea tinerimca universitară și dșoarele noastre pentru importantul bal nemțesc „Riviera-Redoute”; sub conducerea abilului nostru artist P a n t a z i și a însuflețitei noastre protectoare dna Gramatovici se studiază cu interes jocurile naționale: Romana, Hora, Călușorul și Bătuta, cu cari aveau să stoarcă admirația străinilor în seara de 2 Februarie. Aflu de bine a vă scrie mai pe larg despre această manifestare culturală, în cadrul căreia Români au avut așa zicând: partea leului.

Nu pot să descriu splendoarea cu care era împodobită sala, în care s'a ținut acest bal pompos. Fel de fel de flori și frunze de palmier vedeai în toate părțile; aveai impresia că ești într'o grădină gătită cu un deosebit gust estetic. Oaspeti din cereurile cele mai aristocratice seoseau neconținut; dame, gătite ca nimfele din povești, îți atrăgeau atențiunea pas de pas. Era atâta poezie și atâta fericire în ochii părechilor tinere, ca și a bătrânilor; toți aveau ceva de spus, nimenca însă nu ar fi conturbat pentru toată lumea armonia ce stăpâna nețărâmurit inimile. Toți așteaptă cu răsuflarea oprită sosirea diferitelor grupe, îmbrăcate în costume naționale. La 10 ore intră prințesa egipteană și suita sa, ca prima grupă; e multă artă în așezământul luxos al prințesei. Pe rînd intră apoi grupele: bosniacă, turcească, italienească, a mimoselor, Pierrot prințul Carneval și suita, Rouge et Noir, Rudderinen, românească, domino, unguerească și ruteană. Fiecare grupă înlănțuște pentru un moment privirile, nu toate însă au darul a produce și plăcere sufletească în inimile celor ce le urmăresc cu atâta curiozitate.

Sunt interesante în felul lor pitoreștile costume ale Italianilor, a prințului Carneval, Pierrot, Rutenilor și Românilor; nu într'atâta însă deșteaptă sentimente de admirație celelalte costume, lipsite de farmecul originalității. O nespuse mândrie națională simțesc în deosebi Români de față, văzând cât e de sărbătorit portul nostru de străinii cu gusturi rafinate, cari au prilej să vadă azi adevărată artă românească. Mai ales patronesele, în frunte cu dna Hedwig Freifrau von Haas-Feichen, presidenta de onoare a balului privesc cu o deosebită atențiune costumele noastre artistice lucrate și pline de farmecul originalității. Regret însă, că n'am avut fericirea să văd și câteva exemplare măcar din splendidele porturi de prin Ardeal; s'a observat mult lipsa pădurențelor, săliștențelor, celor din jurul Orăștiei și Dejului. Ar fi fost de tot nimerită ideea de a ne prezenta unui public atât de ales cu toate porturile naționale.

După încunjurarea salei de mai multe ori, grupa românească urcă podiul între aplauzele celor ce urmăresc cu drag mișcările elegante ale acestor „mlădițe de viță dacoromană”, cum se exprimau mulți în diferite convorbiri particulare. Respirate în toate părțile spațioasei sale stau celelalte grupe, cari încă — uimite de varietatea și frumusețea motivelor românești — își încordă toată atenția spre debutanții români.

Nu trece mult și se ivește și arhiducele Francisc Salvator cu suita, între accentele melodioase și înălțătoare ale Imnului regal. Abia își ocupă loja de lângă podiu acest oaspe înalt și lumea dimpreună cu dânsul admiră mai departe prestația-

nile gingașelor părechi românești. Cu o precizie rară se pârîndează susamintitele jocuri, naționale, electrizând suflete, transplantând dragoste, față de muceniciei „logodiți de voacuri cu durerea”, cari azi — prin reprezentanții lor — arată himei: de ceace este capabil geniul românesc.

În deosebi Călușerii, încinși cu briu național „purtând opinci, ițar și cușma pe ureche” sub conducerea vătafului Remus Doctor răscolesc inimile privitorilor, cari nuși pot da în deajuns seamă de arta, cu care execută acești flăcăi chipeși și cele mai grele figuri. Aplauzele, cari au urmat din abundență acestei frumoase manifestații românești, au dovedit mai presus de toate, că atâția străini, îmbibați de cultură nemțească, știu prețui această comoară națională și pe lângă toate produsele lor de artă clasică se însuflețesc cu multă căldură și de modestele noastre prestațiuni.

Era penibil mai ales pentru grupa ungurească atâta succes românesc; o deprimare sufletească învălătată în haina unui dispreț forțat, se putea ceti de pe fețele nepoatelor lui Arpad. Și cum ar fi putut vedea cu ochi buni progres românesc, când „ciardașul” și portul lor de pe șesul Ungariei nici prin minte nu-i trecea cuiva să le admire, ceace se dovedește ușor prin faptul, că abia 2 aplauze se aud după manifestația lor.

În paranteză fie zis, grupa ungurească sau n'a avut cutezanța să urce podiul sau nici nu i-s'a permis așa ceva, respective n'a fost invitată să și arăte naționalul „ciardaș”, ceace mai mult îmi vine a crede după cele auzite.

După isprăvirea jocurilor naționale românești (alte grupe nici nu și-au încercat puterile pe podiu, ceace încă e semnificativ pentru reușita noastră), se strecoară printre cei mulți și ai noștri, dând astfel salei un aspect feeric, împrumutând o notă romantică balului, năpădit de toaletele luxoase, elegante și sumpe. Te simți foarte bine privind și admirând acest mediu împestrat cu atâtea floricele românești, cari mai mult interesează, ba pot zice: formează obiectul admirației din seara aceasta.

Acosta e evenimentul mai însemnat din luna Februarie, despre care v'am scris câteva impresii în fuga condeiului.

Să trecem acum la a doua manifestație culturală a Românilor din Viena; e tot atât de importantă.

Patru zile după balul „Riviera” aranjează adecă societatea „România Jună” o ședință literar-artistică în amintirea zilei epocale de 24 Ianuarie st. v. (6 Februarie n.) de care se leagă evenimentul istoric „Unirea principatelor”. Precum în diforite ținuturi românești au răsunit innuri de laudă la adresa celor cari au înțeles spiritul vremii pe acele timpuri glorioase, era natural, ca și tinerii noștri vienezi să și aducă aminte cu pietate de acea zi istorică, care înseamnă pentru noi toți răsăritul soarelui fericirii pe plaiurile românești. E incontestabil doar faptul că în cercul serbărilor naționale se plămădește sufletul generației de mâne mai mult decât în focul discuțiilor sterpe sau în grandiloquența proverbială a toasturilor de ocazie. De aceea să nu'l supere pe nimeni observarea modestă, că prea puțini s'au aflat între Români din Viena, cari să și țină de datorință scumpă națională a fi de față la acest modest praznic, închinat „Unirii principatelor”.

Se vor aduce multe scuze convenționale din partea celor rămași departe de acea ședință: admit, că vor fi multe și adevărate. Să nu pierdem din vedere însă nici când faptul, că pentru 3—4 serbări naționale trebuie să avem timp ori când și ori unde s'ar ținea acele. Sau nu aceste prilejuri de înălțare sufletească sunt școala cea mai eficientă în crearea de caractere adevărat românești? Sans nu la umbra eroilor legendari ai neamului se nasc sau ar trebui să se nască generalii de mâne ai luptei cultural-naționale? Sau viitoarele mame ro-

mâne nu au nevoie de încălzire la căminul culturii naționale? Se poate, ca o cunună de atâtea gingașe domnișoare, cari ne-au înălțat prestigiul înaintea străinilor în seara de 2 Februarie, să lipsească cu totul dela modesta însă românească noastră serbare? Scuzăți scumpelor domnișoare, dar de astă-dată nu v'am înțeles, precum nu înțeleg nici pe alți mulți și multe, cari de astă-dată ne-au în-eunjurat. Regret, că n'a fost și dna Margareta Meșter de față; probabil nu s'ar fi încumentat a mai serie o ieremiadă întreagă, referitoare la nevinovata frază „Copiii nimănu”. Doamne fereste să zie, că sunt „ai nimănu”, dar din cele văzute atunci pot susține, că nici „ai multora” nu au fost! Nemărginita mulțămire sufletească simțea tinerimea, având la serbare în deosebi pe conducătorii săi neobosiți: dlui Dr. S. Ciurcu, Dr. M. Sturza și Dr. L. Popoviciu și alte 4—5 familii, cari au uitat pentru ziua de 24 Ianuarie (6 Februarie) alte distracții oferite ori când în acest paradis al distracțiilor.

Așteptându-se oaspeții prea mult, abia la 10 ore deschide ședința vice-prez. soc. Ionel Hozan. Dupăce într-o scurtă vorbire de deschidere arată însemnătatea zilei de 24 Ianuarie (1859) pentru toți Români, salută oaspeții prezenți și dă apoi cuvântul conferențiarului D. Marmeliuc. Notez, că vice-prez., — deși cu o voce tremurătoare — vorbește destul de avântat și corect românește.

Conferențiarul își dă toată silința a fi cât mai fidel în desvălirea împrejurărilor, între cari s'a înfăptuit Unirea Principatelor. Bine informat, ne face să trăim și noi acele zile mari, cari au înseris pe fruntea luptătorilor deatunci pecetea nemuririi. Ar fi fost mai succesă conferența, încercându-se eventual și o paralelă între „Unirea” lui Mihaeru și cea dela 1859, din carea pornind, ne-ar fi deschis o perspectivă în viitor, menită a însufleți și mai mult inimile ascultătorilor. De altfel avântul poetic, cu care a fost spusă conferența, încă întunecă mult micile observații, aduse deunul sau altul.

După această reînviere a trecutului, am avut prilej a admira un quartet de toată frumusețea, (mai ales în câteva cântece naționale b. o. „In zadar alerg pământul” (Dima), „Cântec de soară” (Popovici), „De ce ești depărtată” (Dima) ș. a.) compus din dnii I. Crișean, Medrea, I. Rădulescu și Covași. Deși tenoristul Rădulescu era cam indispus, pot afirma cu toată liniștea, că foarte rar are omul ocazie a auzi voci așa bine cultivate, mai ales prin părțile noastre; un cor compus din 16 persoane nu poate presta atât, cât făceau acești soliști, aleși pe sprinceană. Sunt sigur, că multor neprezenți le-ar fi produs mai multă satisfacție și animație acest cor perfect, ca alte multe cântece străine, auzite în teatre sau cafenelele Vienei. În deosebi: vocea dulce, clară și puternică a tenoristului R. te farmecă fără să-ți dai seama. Cu drag ne-au cântat apoi conservatoristii Crișean și Medrea cu acompaniament la pian al dlui I. Hozan. N'am decât cuvinte de laudă la adresa acestor cântăreți cu viitor splendid. Crișean să desvoaltă tot mai repede, ceace era de prevăzut încă la începutul carierei sale. A fost grandios mai ales în „Prințul Eugen” și „Pe sub fereastră curge un râu.”

Tot un viitor frumos îi suride basistului Iurie Medrea care ne-a delectat cu vocea-i voluminoasă și adâncă (până la contra C.) în mai multe bucăți alese. Deși și-a ales roluri foarte grele, le-a executat cu multă artă: îndreptându-ne astfel a spera cât mai mult dela dsa, ca conservatorist tânăr. A cântat din Mozart, Beethoven și câteva cântece naționale.

Inspirat de sentimente de dragoste față de acești pioneri distinși ai artei naționale și clasice, inginerul D. David ține un toast însuflețit în sănătatea lor, fericit fiind, că azi i-a fost dat

să audă nu numai cuvântări și speluri la noționalism, ci și manifestarea concretă a geniului național: doina românească ș. a. — După închiderea ședinței oficiale, ne-am mai petrecut până câtră 2 ore sub președinția celui mai însuflețit și mai iubit patron al tinerimei din Viena: d. Dr. Marius Sturdza. A fost multă animație și veselie în decursul acestei „conuners”, cum îl porecilese tinerii. S'au ținut multe toasturi cu și fără spirit, producându-se mult haz pe socoteala acestora.

Iată deci — iubiți cetitori — povestirea celor două manifestații culturale mai recente ale Românilor din Viena. **Correspondent.**

Gronică externă

Proclamarea republicii chineze. Istoria înregistrează astăzi un fapt de o însemnătate extraordinară pentru dezvoltarea culturală a omenimii: China, acest colos aziatic, care numără astăzi peste 400 milioane de suflete și-a schimbat în republică regimul său monarhic, care datează de mii de ani. Dinastia Mantșu, domnișoare pe tronul imperial chinezesc dela 1644 a trebuit să abdică, și să lase loc președinților aleși din sânul poporului.

Schimbarea aceasta a fost provocată de mișcarea revoluționară ale cărei prime adieri se simțiau prin Septembrie anul trecut. Sufletul acestei mișcări a fost doctorul Sunjatsen, care în călătoriile sale prin Franța și Statele-Unite s'a făcut aderent al ideilor republicane. Înconjurat de oameni aleși, Sunjatsen a știut să câștige sufletul mulțimei și în curînd întreagă Asia de sud fu cuprinsă de flăcările revoluției.

Însăși trupele guvernamentale s'au asociat în mare parte rebelilor, așa încât dinastia amenințată s'a văzut silită să parleză cu revoluționarii. Pe la sfârșitul lui Decembrie a și trimis pe omul său de încredere Juansikkaj să discute cu rebelii asupra modalităților de pace.

Aceștia însă cereau cu ori ce preț ștergerea sistemului monarhic și alungarea dinastiei.

După multă dar zadarnică rezistență, dinastia Mandșu s'a văzut silită să se retragă, iscălinind chiar actul său de abdicere. La proclamarea republicii s'au lansat trei edicte spre publicare în toate părțile țării.

În primul edict dinastia recunoaște republica: în al doilea își dă învoirea asupra condițiilor stabilite între republicani și plenipotențiarul Juansikkaj. Al treilea edict dă de știre tuturor vicereșilor și guvernatorilor din provincii, că dinastia se retrage de pe tron pentru a îndeplini dorința poporului. Dă ordin apoi administrațiilor provinciale să împiedece ori ce mișcări sau revolte.

Primul act al guvernului republican va fi să respecte contractele încheiate cu statele străine și să îngrijească de avutul și siguranța europenilor.

Cel dintâi președinte va fi doctorul Sunjatsen.

Abdicarea dinastiei e cunoscută deocamdată numai la orașe. Vastele provincii chineze încă n'au nici o știre despre schimbarea regimului, care de sigur va întâmpina încă multe greutăți de aci înainte.

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chimică.

Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimită francat.

INFORMAȚII.

ARAD, 14 Februarie n. 1912

Din cauza sfintei sărbători de mâne, Joi, numărul următor din „Tribuna” va apărea numai Vineri noaptea.

— **Două procese...** Din București ni-se scrie: Joi s'a judecat la curtea cu jurați de aici procesul de calomnie intentat de d. A. C. Cuza reprezentanților revistei „Flacăra” — care mai anul trecut publicase o pretinsă declarație a dlui Cuza, declarație, care, dacă ar fi fost adevărată, ar fi fost de natură de a turbura legăturile de prietenie dintre cei doi luptători ai naționalismului. Desbaterile au durat până noaptea târziu. După cum era de așteptat — dat fiind că inculpații pentru delict prin presă totdeauna sunt achitați — sinilor T. Dragu și Cornea li-s'a dat un verdict negativ.

Două procese de presă sfârșite în același chip atât la Iași, cât și în București ne arată pe de o parte până unde merge libertatea presei în România, iar pe de altă parte cum se înțelege această libertate. În cazul acesta special mai denotă și felul cum jurații — oameni crescuți în alte vederi, în alte vremuri, în alte concepții — privesc propaganda nouă a naționalistilor. Acești oameni, cari de regulă nu citesc nimica spre a se convinge de adevăr, au o concepție curioasă despre naționalism. Cred că a fi naționalist este tot una cu a fi incendiar, turburător al ordinii publice.

Așa privesc acești oameni naționalismul, cum privesc autorizații noștri propaganda începută de „Tribuna”. Numai cât aici vorba trădător fiind ridicolă, în locul ei au adoptat cuvântul de instigator. Inchipuiți-vă o curte cu jurați compusă din autorizați de-ai noștri judecând propaganda de renaștere a „Tribunei”. Negreșit că s'ar pronunța așa ca la Vas și la Budapesta. Tot astfel stau lucrurile și în România. Era deci firesc ca oameni îmbătrâniți în anumite vederi să se pronunțe cum s'au pronunțat, atât la Iași, cât și la București.

Firește, nu este datătoare de ton sentința juraților. Afară de ei mai este o opinie publică, ce dă fieceștia ce este al său. Și d. Cuza se va fi bucurat de sigur, văzând simpatia, cu care a fost întâmpinat de aderenții sinceri ai ideilor propăgandate de dânsul. Adevăratul verdict îl dă această opinie publică, ce s'a manifestat atât la București, cât și în capitala Moldovei cotropite de străini.

— **Un pas înainte.** Ni-se scrie: Comuna Sărata este situată cam la marginea comitatului Făgăraș într-o vale în apropierea Negoiiului. Locuitorii toți Români neași, se ocupă cu lucrarea pământului și economia de vite, oameni cum se zice legați de glie și neumblați în lume, cam rămași în întunecul timpurilor vechi și de un timp încoace supti vițuriilor și robi ai alcoolului.

În timpul acesta de grea încercare comuna a fost dăruiată cu doi oameni luminați cari cu mare stăruință și zel încep a secera neghina și ispita diavolească, ce începuse a se încuibă în popor. Aceștia sunt învățătorii Nicolae Pacurariu și Dumitru Căndea, amândoi ieșiți din sânul poporului.

Acești bravi pioneri sunt model atât în școală cât și în activitatea lor extrașcolară, combatând pe toate căile vițurile prin sfaturi, povești bune și întruniri sociale cu poporul. O astfel de întrunire s'a ținut a treia zi de Crăciun, când în fața unui public numeros sus numiții învățători au dat o producțiune de cântări și teatru, în edificiul școlii, cu școlarii, pe deplin reușită.

Era ceva înălțător a vedea cum copiii se întreacău cu fețele vesele a-și arăta roadele ce în viitor promis a le da spre binele comunei, storceând lacrimi de bucurie din ochii părinților lor, cari s'au convins ce poate face școala și un învățător conștient de chemarea sa.

— **Agapă în onoarea unui judecător.** Judecătorul dela tribunalul din localitate d. Kovács a fost avansat de judecător la Curtea de Apel din Timișoara. Din acest prilej magistratii și membrii baroului din Arad au organizat seară o agapă în onoarea dlui Kovács. Dintre români au luat parte la această agapă dd. Dr. Sever Ispravnice, Dr. Cornel Iancu și Dr. George Popa. Fruntașul Iancu a ținut și un discurs, scoțând în relief calitățile de judecător eminente, ale dlui Kovács.

— **Cununie.** Florica Rațiu din Pilul-mare și Ion Jurea din Mierlău își anunță cununia ce va avea loc la 5 (18) Februarie în biserica gr. ort. română din Pilul-mare.

Felicitările noastre.

— **Mureșul se revarsă.** Cu cele dintâi zile calde nămeții de zăpadă de pe coastele munților din partea nord-estică a Ardealului s'au topit și pârălele întăritate au umflat apa Mureșului, încât pe unele locuri e gata să se reverse. În părțile Reghinului scoarța de ghiță nu s'a topit și apa apucând pe deasupra a dat peste maluri. Pentru a preveni vre-o primejdie prefectul comitatului a cerut în ajutor o companie de pioneri dela garnizoana din Alba-Iulia.

— **Alegerea din Privighe.** Ziarele de seara aduc știrea că la alegerea de deputat ce urma să aibă loc azi în Privighe a fost ales cu unanimitate țărănistul Coloman Brestyonszky.

— **O nuntă cu escortă polițială.** E vorba despre revoltă — pe drept sau nedrept — a mureșului norod din Keckemet contra unui biet bărbat căruia toamna trecută îi murise nevasta strangulată. Lumea birfea că moarta numai de răul bărbatului și-a pus capăt vieții, iar când s'o îngroape totă mahalaua s'au repezit la cimitir și au tăbărit asupra mormântului, unde au rupt bucăți cunună ce bărbatul ei pusese deasupra orucii nevestei sale moarte. Mânați de o furie neexplicabilă au început să mângâie pe bietul om, cūrându-i la pumni și la ciomege și puțin a lipsit să-l facă păstramă, dar omului i-se făcuse lehamite și a rupt-o la fugă, scăpând într-o fărâșie din apropierea cimitirului. Au trecut la mijloc câteva luni și bietul om cu cășlegile de odată și-a pus ochii pe o copilă pe care vrea s'o aducă stăpână în casă, ca să-i vadă de gospodărie.

Lunia trecută s'au cununat, dar omul de teamă să nu se mai repete scena din toamnă a cerut ajutorul poliției care nu a lăsat lumea adunată — mai ales femei — să se apropie de biserică, iar el sosind pe căi lăturalnice a răsuflat dela inimă când s'a văzut teafăr în fața altarului. Și în vreme ce popa cânta „Isaia dăntuiește” femeile de afară amenințau cu pumnii și vărsau injurături cu găleata asupra polițiștilor.

Până aci ar fi toate bune, dar s'a găsit o babă care a spus că femeile nu vroiau să răsbune pe nevasta moartă, ci să-i facă bărbatului de petrecanie că nu le-a ales pe ele. Și e mare teamă că de ce a scăpat omul, nu va scăpa baba.

— **Boala ministrului Aehrenthal se agravează.** Presa ungurească se ocupă foarte intensiv de soarta ministrului de externe contele Aehrenthal și aproape toate zările servese publicului știri alarmante referitor la boala acestuia. Ingrijorarea presei șovine e explicabilă, căci se știe în deobște că prin căderea lui Aehrenthal dela putere, dispăre cel mai strălucitor astru al imperialismului unguresc și notoriul exponent al intereselor lor panmaghiare în Austria.

Fapt e că ministrul e din ce în ce mai rău și alaltăieri a fost chemat la patul bolnavului profesor Müller dela universitatea din München. Ce ne privește pe noi, această schimbare defavorabilă în mersul sănătății contelui, ca singur motiv ce va accelera căderea „fostului ministru” Aehrenthal.

— **O dajdie nouă.** Zilnicii clienți ai cafenelelor cari nu fac politică militantă și nici nu pun lumea la cale, rezervându-și acest rol de almanah al faptelor ce-au dispărut pentru mai târziu, găseau un mijloc potrivit pentru a-și alunga plă-

tiseala torturătoare în jocul agitat din jurul mesei de biliard. Cu eleganța și precizia ce reclama fiecare bilă, jocul acesta s'a lătit repede, formând azi una dintre principalele distracții ale tineretului, pe când bătrânii cari se cramponează cu o insistență de admirat în rolul care nu-i mai prinde inventează zilnic noi forme și apucături, încât acum după un trecut de abea câteva decenii, biliardul se joacă cu diferite variante, dintre cari așa numitul „Tivoli” e una dintre cele mai hazardate.

Cu un cuvânt acest joc nevinovat, a încetat de a mai fi inofensiv pentru pungile publicului. I cafenelele de provincie se juca foarte ieftin, la oraș mai scump și treptat diferența taxei urca după treapta ce ocupa localul între tovarășele lui similare. Astăzi pentru luna dela oraș jocul de biliard e un lux și în consecință va fi pus și acesta sub controlul legii.

Adunarea provincială din Praga se și ocupă cu un proiect pentru supunerea patronilor cari au mese de biliard, unei dări speciale — dovodindu-se acestea drept un gras izvor de câștig — iar acesta dacă va ajunge să fie încorporat în legi, va fi destul de mare și va contribui fără îndoială la reducerea numărului extraordinar de mare al jucătorilor de până aci, căci în socoteala lor se trece și acest nou bir. Pilda aceasta nu va întârzia să fie urmată și de celelalte provincii ale Austriei și în curind chiar de Ungaria.

— **Un preot renegat.** Ni-se scrie din Petro: În 9 Paur c. curtea cu juri din Timișoara a debătut procesul de presă intentat de renegatul preot din Teregova, Pavel Șandru, cunoscutul „Popa Csárdás” — pentru vătămare de onoare, acuzat fiind fostul redactor al foii „Vocea Granitei”, și economul din Teregova, Iacob Stoichescu.

Verdictul juraților a fost unanim, că sunt vinovați. Tribunalul a adus apoi următoarea sentință: *George Tințariu*, condamnat la 1 lună închisoare ordinară, ca pedeapsă principală, 60 cor. pedeapsă secundară, precum și la suportarea speșelor în sumă de 200 cor. *Iacob Stoichescu*, judecat la o amendă în bani de 200 cor, pedeapsă principală și 40 cor. pedeapsă secundară, precum și la suportarea speșelor în sumă de 400 cor.

Pentru a vă lămuri întru câțva precedentele acestui proces, îmi iau voie a vă comunica următoarele:

Sunt 2 ani de zile, de când credincioșii din Teregova s'au plâns Consistorului din Caransebeș împotriva preotului Șandru. Dintre numeroasele puncte înșirate în plânsoarea teregovenilor, amintesc unul singur. Acum doi ani, în Sâmbăta florilor, pe când preotul Ioan Bogoieviciu din Teregova, mergea cu salca la biserică, preotul Șandru, în societatea mai multor jidani, își petrecea în birtul mare, cu muzica cântând „Rákoczi induló”. Acest fapt a fost dovedit înaintea judecătoriei, și întărit cu jurământ, din partea mai multor martori, între cari și vrednicul preot Bogoieviciu, a fasonat sub jurământ, că atât cazul deseris mai sus, cât și altele sunt adevărate. Văzând preotul Șandru, că faptele atribuite lui se dovedesc, și temându-se de o eventuală achitare, — după fasiunea părintelui Bogoieviciu, — se scoală și face următoarea declarație:

„Onorată Curte cu jurați! Împotriva mea s'a pornit de ani îndelungați o adevărată campanie de nimicire, din partea naționalistilor, din cauza că eu sunt președintele casinei maghiare, și președintele partidului guvernamental „Munkapárt”. Când mi-am petrecut cu muzica, atunci am serbat ziua de 15 Martie, la care am participat și eu, și voi participa și în viitor. Aceste sunt motivele că sunt și am fost mai de multe ori pârît și la Consistor, — însă până acuma, n'am fost niciodată pedepsit, nici măcar pus sub cercetare disciplinară.

Această declarație atât de scârboasă din partea unui preot român, a decis asupra sorții procesului.

Jurații, — toți patrioți buni, — au văzut în preotul Șandru, nu pe preotul nedemn de altarul Domnului, ci pe bravul patriot persecutat din partea naționalistilor. Acuzatorul, adevăratul

Ce s'ar întâi preot?!
Românii
domni cu
numele
s'ar întâi cu
acei!

MOBILE

În cea mai modernă execuție se pot procura la:

pentru dormitor
sufragerie
locuțe, garton
în garnitură de
plele și de aramă
precum și covoare

C. W. Kessler

fabricant de mobile

Sibiu—Nagyseben, Str. Șașuna Nr. 1.

preotului Sandru, în vorbirea sa de acuză, l'a înfățișat juraților pe nevrednicul preot ca pe o jertfă a activității de sobol, a elementelor naționaliste din Teregovă.

Observă încă și aceea că tribunalul n'a admis ascultarea mai multor martori cari în decursul investigării au dovedit în modul cel mai eelant culpabilitatea preotului Sandru.

N'ar strica, dacă s'ar face o întrebare Ven. consistor din Caransebeș, când are de gând să rezolve oare păra teregovenilor.

Tribunalul din Timișoara i-a achitat, dar tribunalul opiniei publice românești îi *absolvă* pe dd. George Țintariu și Iacob Stoichescu și-l pune pe banca rușinei pe nevrednicul preot, urmaș al lui Iuda Isarioteanul, care-și vinde neamul și sufletul.

— **Cununie.** Frosina Vlaicu și Didi Mușlea din Brașov își anunță cununia.
Felicitările noastre!

— **Convocare** la adunarea generală a „Reuniunii de lectură română” din Timișoara, care se va ținea Duminică, în 5 (18) Februarie 1912, d. a. la orele 3 în localul reuniunii: „Központi Kávéház” din Timișoara-Fabric.

Obiectele: 1. Citirea raportului anual și desbaterea lui. 2. Raportul casarului. 3. Censurarea socoților. 4. Raportul bibliotecarului. 5. Stabilirea bugetului și a taxei membrilor ordinari. 6. Darea absolutului. 7. Eventuale propuneri. 8. Alegerea de vice-președinte pe restul perioadei de un an.

Timișoara, în 28 Ianuarie 1912 v. *Constantin Țăran*, președinte. *P. Minișan*, secretar.

— **Femeile în scaunul juraților.** Distinsul academician francez *Marcel Prévost* într'un articol recent pledează pentru intrarea femeilor în magistratură și mai ales în scaunul juraților, unde femeia e chemată să judece cu deosebire păcatele semenelor sale.

Niciodată — zice autorul în sprijinul ideilor sale — un bărbat nu va putea judeca cu destulă competență cazul unei fete tinere, care ascultând de glasul înșelător al amantului păcătuiește și pe urmă își aruncă copilul în gârlă. Singură femeia e chemată să-și dea verdictul în cazul acesta, căci sufletul ei se apropie de acela al femeii înșelate.

Prévost își sprijinește ideea sa și pe precedentul creat în Anglia, unde în cazuri când delicvența e femeie juriul întreg este compus din femei.

Jurisconsultii francezi însă nu sunt de părerea distinsului scriitor. Bazăți pe experiențe îi spun, că răutatea femeii este mai mare decât ti-

căloșia bărbatului. *Dubuisson* spune că femeia nu e sinceră. Ea nu ține seama nici atunci când e vorba de cele mai simple cuvinte de *da* sau *bu*. Când zice *nu* desigur că nu se gândește la nimic. Ori la jurați *nu* are aceeași însemnătate ca și *da*. *Dubuisson* citează scriitori ca *Mantegazza* și criminalistul *Lombrozzo*, care au cunoscut cu totul alte femei decât *Balzac*, și *Flaubert*. Femeia frumoasă idealul scriitorilor vechi este astăzi prototipul delicventelor moderne. Ea fură, pentru a se face și mai frumoasă. Dovadă cazul fermecătoarei doamne *Bernstein*, una din cele mai distînse membre ale înaltei societăți pariziene, și dovadă iarăși nenumăratele cazuri de cleptomanie, unde femeii din înalta aristocrație se lasă seduse de o mică funduliță, pe care o lasă discret, în umbreluță. Iată deci distrusă o nouă încercare de a ridica pe femeie dela bucatărie și de lângă copii.

— **Inundații în Portugalia.** Din Portugalia vin știri rele despre inundațiile de acolo și stricăciunile cauzate de ele. O telegramă anunță că fluviul *Tago* s'a revărsat. Numeroase șlepuri s'au înecat. Valurile au distrus pontoanele de imbarcare. Fluviul cară numeroși copaci luați de valuri, stâlpi de telegraf, vite. Recoltele sunt pierdute. Apele târăse numeroase cadavre, mobile și epave de tot felul.

— **Concertul din Panciova.** Ni-se scrie: Joi în 8 Februarie n. a avut loc în sala berăriei *Weifert* un concert dat de „Reuniunea română de cântări” din loc, un concert cum rar ni-se dă nouă Românilor să auzim prin părțile acestea și despre care concert putem zice că a satisfăcut și celor mai pretențioase persoane.

Succesul splendid se atribue în prima linie conservatoristelor de Viena dsoarelor *Cornelia* și *Valeria Popescu*, fiicele vrednicului preot din Ofcea (*Báranyos*). — Aplauze frenetice au întâmpinat pășirea lor pe scenă executându-ne admirabil pe vioară cunoscuta romanță „Nu mă abandona” de *A. Bena*. A cântat apoi solo dsoara *Valeria „Viotti Concerto”* cu tehnică admirabilă, gust și pricepere. Dsoara *Cornelia* ne-a vrăjit cu arcușii fermecat, cântând cu ușurință și siguranță frumoasă baladă de *C. Porumbescu*. Aceste dsoare gingașe și svelte, cu ochi mari și negri, cu priviri de vultur, cu părul dat pe frunte, cu degete lungi și subțiri, anume par'că pentru vioară, cu mișcări și maniere din lumea mare, ne-au vrăjit o seară de emoții necunoscute.

De altcum aceste două conservatoriste au fost subiectul tuturor discuțiilor de aici.

Programul s'a deschis cu „Serenadă” cor bărbătesc, care încă a fost bine predată.

Dsoara *Elena Stroca* ne-a declamat admirabil

poezia „Dușmancele” de *G. Coșbuc*. A apărut apoi dsoara *Viorica Murgu*, care ne-a cântat cu voce plăcută și dulce două cântece, fiind călduros aplaudată. A urmat de încheiere corul mixt cântând Imnul uniunii de *A. Bărseanu*. Venitul curat este destinat pentru sporirea fondului reuniunii.

După program s'a jucat *Bătuta și Călușerii* în costum național de 11 feciori din Batalionul de vânători Nr. 23 din loc.

A urmat apoi dans care a ținut până în zori de zi.

— **Crișul amenință cu revărsarea.** Din cauza timpului moale din zilele din urmă apele Crișului alimentate de scurgerea prea bruscă a zăpezii amenință să se reverse. În multe locuri unde digurile de apărare sunt mai mici apa a ieșit din albie și și-a luat drumul peste sâmbănături. Așa de pildă în părțile Iosășelului câmpiile mai joase sunt inundate de apă. De asemenea la *Brad* și la *Baia de Criș*.

Se pune multă siliță, ca să se întărească digurile de apărare, acolo, unde apa se arată mai înverșunată.

— **Când va fi distrus imperiul german?** Ziarele franceze povestesc următoarea ciudată legendă, care nu a fost lipsită până acuma, de două ori, de a deveni viridică.

Se spune anume, că în 1849, fondatorul imperiului german, prințul regal care comanda armata în *Baden* ca să reprime o revoluție, întâmplător s'a adresat unei ghicitoare. Și ce nu știu ghicitoare!

Prima întrebare pe care i-a pus-o prințul a fost:

În ce an va fi constituit imperiul german?

Ghicitoarea scrisese numărul anului curent 1849, pe urmă sub 9, celelalte cifre, care nu erau decât aceleași cifre scrise vertical, așa încât formau următorul tablou:

1849
1
8
4
9

— Adunați cifrele acestea și veți avea data încoronării voastre îi spune ghicitoarea.

Rezultatul adunării fu 1871.

— La ce vârstă voi muri? fu a doua întrebare a prințului.

Ghicitoarea scrisese:

1871
1
8
7
1

Leon Folstol.

216

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Nimic nu mai era în creierul său din toate gândurile din ajun. El nu se gândea la nimic, ci asculta cu urechea oboșită aceleași sunete, deosebea șueratul ghiulelelor de pocnetele de pușcă, privea la chipurile prea cunoscute ale oamenilor săi și aștepta.

Un șuerat și un bubuit!... și la doi pași de prințul *Andrei* pământul părjolit se deschise și obuzul dispăru în groapă. Un fior involuntar îi înghetă spinarea. El privi din nou rîndurile: o mulțime mare se îngrămăda lângă al doilea batalion, unde erau de sigur mai mulți ucisi.

— Domnule aghiotant, strigă prințul *Andrei*; spune oamenilor să nu se îngrămădească prea mulți la un loc.

Aghiotantul execută porunca și se întoarse la prințul *Andrei*. De cealaltă parte, comandantul batalionului înaintă și el.

— Păzește! strigă un soldat cu glasul inspăimântat.

În adevăr, o grenadă văjăind prin aer, căzu la doi pași de prințul *Andrei*, alături de ealul comandantului.

— O pasăre ce se lăsa din sbor.
Calul nu se întrebă dacă era bine sau rău că arăta frica; el necheză, se scutură, se înalță pe picioarele dinapoi și sări încolo. Spaima dobitocului se comunica și oamenilor.

— La pământ cu toții! la pământ! strigă aghiotantul lungindu-se la pământ.

Prințul *Andrei* rămase în picioare, nehotărît. *Grenada* fumegândă se răsucea ca o sfârlează între aghiotantul și el. pe limita dintre câmpie și livadă, lângă stufișul de absint.

— Cum de nu-ți este rușine, domnule ofițer, se adresa el aghiotantului.

Dar nu sfârși vorba... Se auzi în același timp o explozie și un sunet de geamuri sparte, aerul se umplu de un miros înecăcios de praf de pușcă, iar prințul *Andrei* făcu o săritură înlături, deschise brațele și căzu drept pe piept.

Mai mulți ofițeri îl înconjurară. O pată mare de sânge se răspândi pe iarbă, ieșind din coasta dreaptă a prințului.

— Ei bine, înaintați, strigară ofițerii către milițienii cari veneau cu brancarda.

Mojicii îl prinseră pe prințul *Andrei* de subțioară și de picioare, dar el scoase un geamăt plângător și oamenii se priviră între dânsii și-l lăsară în pace.

— Luați-l! Nu mai simte nimic!

Oamenii îl prinseră din nou de brațe și-l întinseră pe brancardă.

Ei îl transportară în pădure, unde serviciul ambulanței era instalat sub trei corturi. Sub copaci, erau furgoanele și caii. Dobitoacele ronțăiau la ovăș, iar vrăbiile sburind în preajma lor, înhățau boabele ce se împrăștiu pe jos. Corbii mirosind sângele sburau din copac în copac cu un crocânit de nerăbdare. În jurul corturilor, pe o întindere de două desiatine, se aflau oameni însângezați, culcați și sezând. În jurul răniiților veneau cu chipul trist și atent, soldații purtători de brancarde pe cari ofițerii îi trimiteau înzadar încolo. Fără a se supune, ei rămăneau pe loc, sprijinindu-se pe brancarde, ca și cum ar fi voit să priceapă însemnătatea spectacolului pe care-l aveau în fața ochilor. Din cor-

turi ieșeau urlete de suferință ori gemete plângătoare. Din când în când ajutoarele de chirurși ieșeau din cort pentru a lua apă și arătau pe aceia cari trebuiau duși în ambulanta.

Acei cari-și așteptau rîndul horcăiau, plîngeau, strigau, injurau, gemeau, cereau rachi. Câți-va aiurau.

Prințul *Andrei*, în calitatea sa de comandant de regiment fu transportat de oamenii lui pe deasupra trupurile de răniți cari așteptau să fie pansați, și culcat mai aproape de cort.

El deschise ochii și multă vreme nu înțelese ce se petrecea în jurul său. Deodată își aduse aminte de livadă, de florile de absint, de sfârleaza neagră care se răsucea.

La doi pași de dânsul un subofițer înalt și frumos, cu capul legat, vorbea cu glas tare.

— Dacă ați fi văzut cum i-am privit! Până și pe rege l'am făcut prizonier. Dacă în clipa aceea ne-ar fi venit în ajutor rezervele, i-am fi prăpădit cu desăvârșire.

Prințul *Andrei* îl privi ca și ceilalți, cu ochii strălucitori, și încercă un simțământ plăcut.

Unul din medicii cu un sort alb și pătat de sânge, cu mâinile mici și înroșite și ținând o țigară între degetul cel gros și arătătorul, ieși din cort. Se vedea că ar fi dorit să se odihnească o leacă. După ce-și întoarse câțva capul la dreapta și la stînga, el scoase un suspin și plecă ochii.

— Luați-l! zise el ajutorului său arătând pe *Bolkonsky*, care fu transportat în cort.

Un murmur de nemulțumire se auzi din mulțimea răniților.

— Nici pe lumea cealaltă nu e loc pentru noi, ci numai pentru stăpâni, normăi unul din ei.

(Va urma).

— Adunați cifrele astea, fu al doilea răspuns care îl auzi prințul și veți avea data morții. Rezultatul fu 1888.

Când va fi distrus imperiul german? fu a treia întrebare a prințului.

După cum făcuse de două ori deja, ghicitoarea vă arată ultimul număr obișnuit 1888 pe care îl scrisese în acelaș mod.

1888
1
8
8
8

— Adăugați cifrele astea și veți avea data căderii imperiului german.

Prințul adună. Rezultatul fu 1913.

Profeția s'a realizat de două ori până acuma. Cu groază unii din membrii familiei imperiale văd sosirea celui de al treilea termen, și se pare că amenințările războinice de o parte, triumful socialismului de alta, ar fi semne apropiate fatale.

x Seminarul juridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farkas (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului juridic, e dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre birourile lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațională.

x Extras din nenumăratele scrisori de recunoștință, venite în urma folosirii mașinei de dospit „Ideal”

P. T.
Am văzut la fata mea contesa Almássy o mașină de dospit cu care era pe deplin mulțumită. Trimite te rog și mie la gara Zolan. Göres, 22 Nov. 1909.

Cu stimă:
sen. baroneasa *Neculai Wesselényi*

P. T.
Mașina de dospit trimisă de dumneata e o adevărată binecuvântare, căci fiind învățător sărac cu familie mare și nevastă suferindă, nu puteam cumpăra pâine dela brutar fiind scumpă ci trebuia să coacem acasă, etc.

Eger, 6 Octomvrie 1910.

Cu stimă:
Szerényi Bnla, inv. ref.
Mașina „Ideal” se poate cumpăra în rate favorabile și dela Kalenda János, prăvălie de arme, Oradea-mare unde se mai vând și mașini de cusut, biciclete cu plățire în rate.

x *Gustav Tátray* — Oradea-mare, str. Rákoczy, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

Mișcare culturală și socială.

— Petreceri, concerte. —

16 Februarie n.
Petrecere cu dans în Brașov. Studenții dela gimnaziul și școala comercială română din Brașov invită la petrecerea cu dans ce va avea loc la 3 (16) Februarie în Reduta orașencască. Inceputul la orele 8 seara.

18 Februarie n.
Concert în Vașcău. Tinerimea română din Vașcău-Barești invită la concertul urmat de dans ce va avea loc la 5 (18) Februarie în hotelul „Buna înțelegere” din Vașcău. Inceputul la orele 8 seara.

ECONOMIE.

O invenție românească. Din București primim știrea că d. A. Hurmuzachi, inginer mecanic, a expus la societatea centrală agricolă un aparat pentru făcut șire de paie, foarte simplu și ușor. Acest aparat constă dintr'un angrenaj de 4 roate și o roată specială cu 6 clape pentru lanț, având proprietatea că, în mod automat, să strângă și să slăbească lanțu pe roată ca să nu patineze. Pornirea și oprirea aparatului se face foarte ușor prin o singur manivelă. Acest aparat funcționează fără

curele fiind monta pe fusul locomobilei și un șfert cal putere bazat pe tracțiunea macaralelor.

Pentru facerea unei șiri de paie de 150 metri lungime și 25 înălțime nu trebuiesc mai mult de 4 oameni — scutind cu desăvârșire vitele și un număr mare de brațe. Purcoiul de paie se transportă pe șiră cu ajutorul unei târgi formată din 4 lanțuri și cu ajutorul a două lanțuri patent de câte 120 metri fiecare, care merg amândouă pe deasupra șirei.

Acest aparat a fost bine primit în cercurile agricultorilor care au început a face comenzi văzând foloasele acestui aparat.

BIBLIOGRAFII.

„Noua revistă română” de sub direcțiunea dlui C. Rădulescu-Motru, a apărut cu următorul sumar: *Noutăți*: Cazul profesorului A. C. Cuza. Biblioteca Academiei Române. *Politică*: C. Rădulescu-Motru. — Politica extra-constituțională. *Literatură*: Emil Isac. — Maica cea tânără (dramoletă neoromantică într'un act, reprezentată la Teatrul Național din capitală. Ieronim Laurian: — Intr'o odaie; Inserare (versuri). *Economice*: A. Ștefănescu-Galați. — Politica de stat în industria petrolului. *Cronica teatrală*: Interim. — „Amor și violenție” de d. Iacob Negruzzi; „Maica cea tânără” de d. Emil Isac. — „Povara Libertății” de Tristan Bernard. — „Medicul de plasă” de Henry Bordeaux. *Discuții*: M. Mihăileanu. — Răspuns unui apărător al activității extra-școlare. *Insemnări*: Sărbătorirea lui Frederic cel Mare. — Poeziile lui Heine în românește. — In pragul unei renașteri artistice. *Revista reviste-lor*: Săptămâna politică și culturală. — Viața Nouă. — Luceafărul. — Junimea. — Revue Bleue. *Memento*.

A apărut revista literară ilustrată, săptămânală „Cosinzeana” Nr. 6—1912 cu următorul cuprins:

Al. Ciura: Ion Luca Caragiale. P. Dulfu: Iarnă, poezie. M. Gașpar: Sub Stefan Vodă, n. v. ist. S. Bornemisa: Vântului, poezia. I. L. Caragiale: Intre două povești, schiță. T. Murășan: Cântec poezie. A. Fogazzaro—D. Tomescu: Misterul poetului. Flori de-o zi. Rînduri mărunte. Ilustrații.

POȘTA REDACȚIEI.

N. C. Pressburg. Regretăm că nu vă mai putem trimite numerele cerute. Incepând cu numărul de azi ziarul vi-se expediază regulat. Scrieți-ne impresii mai puțin prolixo și mai economisite amănuntele de prisos. Salutări.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Petru Roșu, Nădab. Abonamentul dvoastră e achitat până la 1 Decemvrie 1911. Mai aveți de solvit 2.40 cor. până la finea anului 1911.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

in
BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD
Andrássy-ut 41—43. Rákóczi-ut 14.
(Lângă »Apollo«).

Insoțirea de consum și valorizare în Năsăud

CONCURS

la postul de conducător al prăvăliei »Insoțirii de consum și valorizare în Năsăud«.

Petenții au să dovedească:
1. Purtare morală neexceptionabilă.
2. Capabilitate și praxă comercială, atât în contabilitate, cât și în conducerea negoțului.

3. Cunoștința în vorbire și scriere a limbii române și maghiare. — Vor fi preferiți cei cari posed și limba germană.

Conducătorului i-se asigură deocamdată salar lunar de 160 cor. — I-se pune în prospect îmbunătățirea salarului, eventual și anumite procente din venitul brut ori curat; aceasta însă numai în proporție cu prosperarea prăvăliei și cu serviciul prestat.

Dela conducător se cere să depună cauție de 2000—3000 cor. în bani gata ori în hârtii de valoare.

Terminul de concurs se stabilește pe 25 Februarie 1912.

Reflectanții sunt recercați a se adresa la subscrisul.

Năsăud, (Naszód), la 6 Febr. 1912.

Teodor Simon,

profesor, notarul direcțiunii »Insoțirii de consum și valorizare în Năsăud«.

Se caută

un învățător suplent
pe 3 luni, — a se adresa d-nului *Laur. Moldovan*, inv. în Bazna.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) *Petru Benea*, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K —68 litru. Rizling —70. Roșu —94.

Vinuri din anul 1910: Carbenet alb K —90 litru. Șiller K —56. Rizling K —58. Rizling și Ruje amestecat K —54 litru.

Vin din anul 1911 K —48 și 50 litru.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru calitatea vinului garantez.

Petru Benea

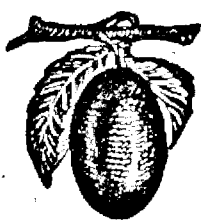
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

12 BUCĂȚI ILUSTRATE
FOTOGRAFII PROPRII
2 COR.
SE POT COMANDA NUMAI LA
URAI JÁNOS,
FOTOGRAFUL CURȚII ARCHIDUCELUI IOSIF
ARAD, FORRAY-UTCA 1.

Stefan Fekesházy

Institut de văpsitorie de haine și curățatorie chimică.
Bistrița, Föter 17. Lângă Primărie.

Primește: curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și albituri de pat; perdele și orice lucrări de bransa aceasta cu prețuri foarte ieftine.
Curățire și vopsitorie chimică de totfelul de haine pentru bărbați și femei, pardesii și jachete fără ale desface; apoi materii de mobile, perdele dantele și altele.
Execuție promptă. Prețuri foarte moderate.

In atenția pomicultorilor!

Ofer altui de pruni bosnieci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2—3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuicei și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erșegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Brečka, Bosnia.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că mi-am aranjat în Timișoara, Piața George Nr. 4. un modern

atelier dentistic.

Practica mea veche mă dispenzează de o mai amănunță recomandare, augurându-mi în schimb încrederea în satisfacerea ori-cărei pretenții a pacienților. — Cu stimă:

Götzl Mór,
dentist.

Cel mai mare depozit de încălțăminte din Lugoj.

Ghete de box veritabil, schewreaux ori lac elegante și solid lucrate, pentru domni 9 cor., pentru dame 8 cor. Pot fi cu șirete, cu nasturi ori fără. Ghete de box pentru dame numai 7 cor. Ghete de box pentru copii dela 1—5 ani cor. 2'60, dela 5—10 ani cor. 3'60, dela 10—15 ani cor. 5'60. Celui-ce nu va fi mulțămît cu ghetete trimise, i-se vor retrimite banii. — Cremă și locuri de gumă la fiecare păreche gratis.
EBERSTEIN HENRIK,
pantofar în Lugoj.

Szighety Sándor

atelier de cuțite și točilărie artistică
Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.
Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru **ascuțirea și repararea** de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. precum și cuțite de buzunar ș a.

Pentru barbieri se ascut două briciuri gratuit dacă trimit 12 deodată.

Comandele se execută prompt și conștiințios.

Cine voiește

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

Greciun & Voda

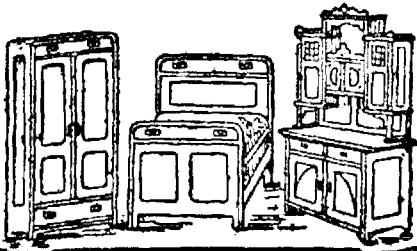
din Lugoj.

care dispune de căzănării mari proprii în Bănat și Ardeal.

BAUMANN ARNOLD succesorul LÁHNI KÁROLY, fabricant de mobile.

Alba-Iulia, Piața Szent István Nr. 11.

Recomandă mobile pregătite în atelierul său din cel mai bun material, pentru dormitoare, sufragerii, locuințe garson și — birouri pe lângă prețuri ieftine. —

Decorat cu medalie de aur la expoziția agricolă din Lugoj.

Dicsics B. Ignác,
succesorul lui Bálint Dicsics.
Atelier de trăsuri, șele și lustruire.
LUGOJ, strada Niță Popa
lângă biserica gr.-orientală română.

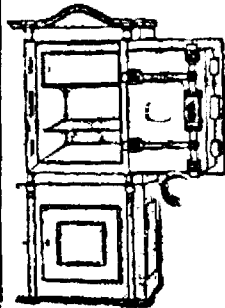
Pregătește totfelul de trăsuri și căruțe, precum și lucrări de dogărlă și făurărie. Reparează trăsuri vechi cu prețuri ieftine.

Fabrica budapestană de casse de bani Gelléri și Schuller BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul orașenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

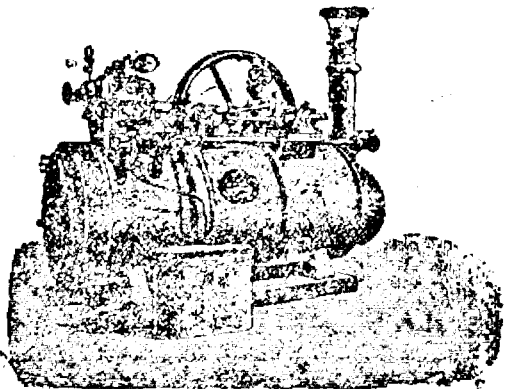

Efectuiază casse de bani, libere contra focului și spargerilor, casse pancelate pentru păstrarea documentelor.

Catalog gratuit și franco.

Prima industrie de cazane din Ungaria de sud.

Szatmáry Mihály, turnător de cazane, Szeged, Szentháromság-utca 41. sz. (casa prop. ie).

Aduc la cunoștința on. public, că atelierul meu de cazane l'am înocit cu diferite mașini, așa că sunt în stare să satisfac ori-ce comandă. Pregătesc cazane pentru abur, repar cazane la mori, corăbii, cazane de apă, petrolu, spirt și chiar și cazane la locomobile.

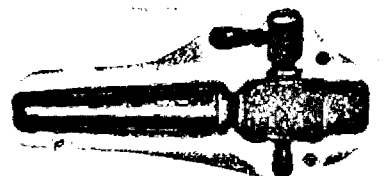
LÉVAY GYÖRGY

STRUNGAR

SZEGED, Püspök-tér 4.

Primește spre efeptuire și reparare *totfelul de lucruri ce aparțin acestei branșe*, precum: popice și bile, dopuri și slăvini (pipe) pentru buți gherghefuri p. lucru de mână, articole p. fumători, cămășuri, spițuri etc.; bile și dacuri pentru biliard; domino, șah și totfelul de decorații, la mobile, etc., cuire ș a.

Comandele se efeptuesc prompt și conștiințios.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaság.

MÉRLEG-SZÁMLA 1911. ÉVRŐL.

Vagyen		Teher	
Pénztár-álladék	387388 56	Alaptőke:	
Más pénzügyintézeteknél elhelyezett tőkék	312294 42	10000 drb. 400 koronás részvényben	4000000
Váltó-tárca álladék	17071924 88	Tartalékalapok:	
Folyószámlai adósok:		Általános tartalékalap	2600916
értékpapirokkal és jelzálogbiztosítékkal fedezve	8597235 29	Árfolyamkülönbözeti tartalékalap	200000
részvénytársaságoknál és szövetkezeteknél fedezett mellett	2689957	Ingtalan értékkülönbözeti tart. alap	100000
törvényhatósági rövid lejáratu kölcsönök	1067273 82	Tisztviselők és szolgák nyugdíjalapja	548626 56
Jelzálog-kölcsönök	6347863 89	Néhai Nachtnébel Ödön alapítványa	10000
Előlegek értékpapírokra	180493 35	Betétek	22338160 64
Saját értékpapírok	1394364	Hitelezők	5322126 49
Tisztviselők és szolgák nyugdíjalapjának értékpapirjai	354600	Visszleszámitolt váltók	2655617 74
Néhai Nachtnébel Ödön alapítványának értékpapirjai	10000	Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankjára átruházott jelz. kölcsönök	589094 04
Ingtalan vagyon	820451 57	Be nem fizetett betét-kamat adó	43193 26
Felszerelések	22100 14	Előre befolyt kamatok	232755 53
10% leírás	2217 14	Előre felvett házbérek	2199 99
Hátralékos kamatok	9101 17	Ki nem fizetett osztalékok	1035
		Nyereség egyenleg:	
		Áthozat előző évről	57950 64
		1911. évi tiszta nyereség	511150 06
	39212825 95		569100 70
			39212825 95

Kelt Aradon, 1911. évi december hó 31-én.

Heinrich Sándor, s. k.
vezérigazgató.

Földes Soma, s. k.
cégvezető, főkönyvvezető.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Urbán Iván, s. k.
elnök.

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Dr. Dálnoki Nagy Lajos, s. k.
elnök.

Daniel Endre, s. k.
felügyelő-biz. tag.

Szathmáry János, s. k.
felügyelő-biz. tag.

Gróf Breda Viktor, s. k. Hegedüs László, s. k.
Dr. Fábry Sándor, s. k. Salacz Gyula, s. k.
Friebeisz Miklós, s. k. Szalay Antal, s. k.
Vásárhelyi László, s. k.
igazgatók.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaság felügyelő-bizottságának jelentése a huszonkettedik rendes közgyűléshez.

Tisztelt Közgyűlés!

Van szerencsénk az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaságnak 1911. évi mérlegére vonatkozólag a keresk. törvény 195. §-a és a társulati alapszabályok 83. §-a értelmében jelentésünket a következőben terjeszteni elő:

A társulat vagyionkezelését, valamint a könyveléseket úgy az anyaintézetnél, valamint a fiókinézeteknél az elmúlt évben többször tüzetesen megvizsgáltuk s ennek alapján jelenthetjük, hogy úgy az ügykezelést, valamint a könyvelést mindenkor rendbenlevőnek és úgy a keresk. törvény, mint az alapszabályok intézkedéseinek teljesen megfelelőnek találtuk.

Jelentjük továbbá, hogy az igazgatóság részéről elénkbe terjesztett mérleget, továbbá a veszteség- és nyereség-számlát behatóan megvizsgáltuk, az egyes könyvekkel összehasonlítottuk s úgy találtuk, hogy a kitüntetett eredmény, úgy az általunk 1911. évi december hó 31-iki állapotokra vonatkozólag megejtett

felvételekkel, mint az egyes naplókval és könyvekkel teljesen megegyezik s a keresk. törvény ide vonatkozó intézkedéseinek tökéletesen megfelel.

Ezek után a választmány és igazgatóságnak a kitüntetett 569.100 korona 70 fillér tiszta nyereség felosztását tárgyzó és az évi jelentésben foglalt azon javaslatához, hogy ebből 450.000 korona a befizetett 4.000.000k orona alaptőke osztaléka fejében a 22-ik számú szelvények bevonása mellett kifizetessék, 31.115 korona az igazgatóság jutalékára, 4500 korona a felügyelő-bizottság tiszteletdíjára, 23.485 korona 70 fillér az »Általános tartalékalap« gyarapítására fordíttassék és 60.000 korona az 1912. évi veszteség- és nyereség-számlára átvitessék — hozzájárulunk és a t. közgyűlésnek elfogadásra ajánljuk.

Végre kérjük a t. közgyűlést, hogy az 1911. évet illetőleg úgy az igazgatóság, valamint a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Kelt Aradon, 1912. évi február hó 8-án.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaság felügyelő-bizottsága:

Daniel Endre, s. k.
felügyelő-biz. tag.

Dr. Dálnoki Nagy Lajos, s. k.
felügyelő-biz. elnök.

Szathmáry János, s. k.
felügyelő-biz. tag.

Pește sărat.

Taranka, alb 100 klgr.	70—	Cor.
Deverika, mare »	90—	»
Deverika, mai mare »	100—	»
Șalău . . . . . 100 »	90—	»
Știucă . . . . . »	88—	»
Crap, mare . . . . . »	110—	»
Somn, de mijloc per klgr.	1.20	»
Somn, mare »	1.40	»
Somn Pana, în fălii »	1.80	»
Ceapă 100 klgr.	16—	»

Liferează cu rambursă

PETROVITS és PANTITS
VERSECZ.

Țesătorie artistică

Schmidt János és Társa

Pécs, Király-utca 21.

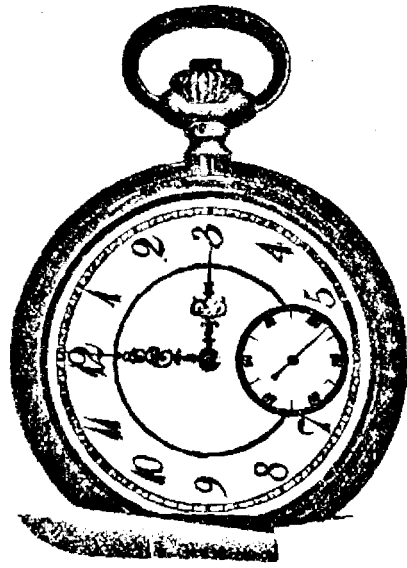
Distins la expoziția din Budapesta, Seghedin și Cincibiserici (Pécs).

Pregătim totfelul de pânză, damast, rufe pentru pat, ștergare, pânzături, servete, perini, albituri pentru domni și dame. — *Trusou complet pentru domnișoare.*

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensili culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Cele mai bune
oroloage
— cele mai solide și cele mai după modă —
juvaericeale
atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă ch-zășie de 10 ani și prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

CATALOG cu 2000 chipuri se trimite GRATUIT. Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul Tribuna. (ad. scriu că a citit anunțul în Trib.) Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Premiat la expoziția industrială din Sibiu în 1903.

Roate de tors

din material uscat și mers liniștit, pe lângă garanție, să află de vânzare la

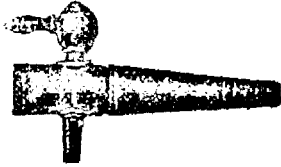
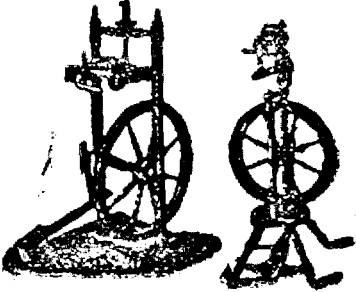
Emil Krauss,

strungărie și atelier cu putere motorică.

Sibiu—Nağyszeben,

Margarethengasse Nr. 5.

Orice roată ce nu merge bine să primește înapoi.

Schwalb Adolf fia Vilmos

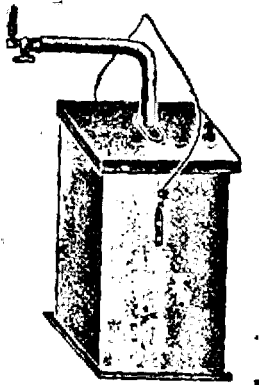
tinichigiu și arămier.

Budapest, VII. Verseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsurii de litru din tinichea albă ori nickel, cano pentru olei, lack ori petrolu, facle, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani. Catalog trimis gratuit și franco.

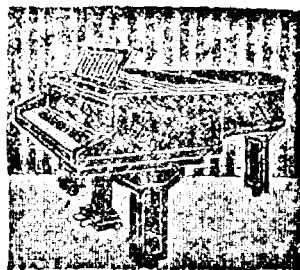
Pianuri sau Harmoniuri

se cumpără mai bine și ieftin în cunoscutul și solidul magazin de pianuri și harmoniuri

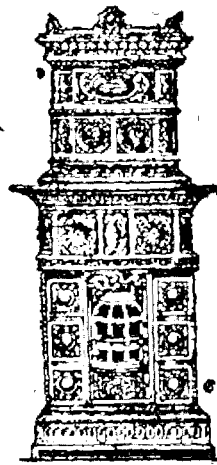
V. Heldenberg, Sibiu Strada Cisnădiei 9.

(vis-à-vis de Hotelul Impăratul Roman). Intemeiat la anul 1867 ca l-a prăvălie de pianuri în Transilvania.

Mare depozit de instrumente nouă și întrebuițate: pianuri, pianine, harmoniuri cu prețurile originale de fabrică. Sortiment bogat de pianuri de închiriat. — Plătire în rate după dorință. Pianuri vechi să primesc ca schimb.

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că primește pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare și zidirea vetrelor de fert eu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.